

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри,
д.н. держ.упр., проф.
_____ Н.В. Бондарчук
« _____ » лютого 2022 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною
програмою «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»**

на тему:

**УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ МОНІТОРИНГУ І КОНТРОЛЮ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ**

Здобувач

Сітало Л.О.

**Науковий керівник,
д.н. держ.упр., проф.**

Бондарчук Н.В.

Дніпро – 2022

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет** менеджменту і маркетингу**Кафедра** менеджменту, публічного управління та адміністрування**Спеціальність** 281 «Публічне управління та адміністрування»**Освітня-професійна програма:** «Публічне управління та адміністрування»**Освітній ступінь:** «Магістр»**ЗАТВЕРДЖУЮ**Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 20 р.**ЗАВДАННЯ****на дипломну роботу здобувачу****Сітало Людмилі Олександрівні**

- 1. Тема роботи** «Удосконалення техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування»
- 2. керівник роботи** Бондарчук Н.В., д.н.держ.упр. зав. каф.
затверджені наказом ректора ДДАЕУ від «__» _ __ 20__ р. № ____.
- 3. Строк подання студентом роботи** – 9 лютого 2022 року.
- 4. Вихідні дані до роботи** річні звіти, виробничо-фінансові плани, бухгалтерська документація, літературні джерела.
- 5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Теоретичний зміст контролю та моніторингу управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування. 2. Техніка контролю управлінської діяльності а органах місцевого самоврядування. 3. Удосконалення техніки моніторингу управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування . Висновки.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
 1. Елементи моніторингу у системі публічного управління. 2. Види контролю у системі державно-суспільних відносин. 3. Доходи загального фонду бюджету Петриківської селищної територіальної громади. 4. Видатки на соціально-культурну сферу. 5. Структура фінансового управління Петриківської селищної ради

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичний зміст контролю та моніторингу управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування	Жовтень 2020	
2	Техніка контролю управлінської діяльності а органах місцевого самоврядування	Листопад 2020 - квітень 2021	
3	Удосконалення техніки моніторингу управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування	Вересень – листопад 2021	
5	Написання висновків та пропозицій	Грудень 2021	
6	Оформлення дипломної роботи	Січень 2022	

Студент _____
(підпис)

Сітало Л.О.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Бондарчук Н.В.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування»

Дипломна робота: 73 с., 8 рис., 2 табл., 53 літературних джерела.

Метою дипломної роботи є розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Об'єкт дослідження – це процес моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Предмет дослідження – сукупність теоретико - методичних та прикладних аспектів техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Методи дослідження – Теоретичною й методологічною основою дослідження становить сукупність методів і прийомів наукового пізнання, як загальнонаукових (діалектичного, логічного, системного аналізу), так і спеціальних (статистичного, нормативно-правового, документального аналізу). Так, використання формально-логічного методу дозволило визначити та уточнити окремі поняття та категорії і тим самим впорядкувати понятійно-категоріальний апарат. У всіх розділах роботи використовувалися методи формальної й змістовної логіки, зокрема методи аналізу та синтезу, дедукції та індукції, аналогії та узагальнення.

В результаті проведених досліджень визначено теоретико-методичні положення щодо удосконалення техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування.

Результати впроваджено у діяльність Петриківської селищної ради.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Звернення громадян, органи публічної влади, механізм реалізації права на звернення, письмове звернення, пропозиція

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

Обращение граждан, органы публичной власти, механизм реализации права на обращение, письменное обращение, предложение

KEYWORDS

Citizens' appeals, public authorities, mechanism for exercising the right to appeal, written appeal, proposal

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ КОНТРОЛЮ ТА МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	10
1.1. Контроль та моніторинг – найдієвіші інструменти в системі держаного управління	10
1.2 Функції та види моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування	19
1.3. Основні принципи моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування	25
Висновок до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ТЕХНІКА КОНТРОЛЮ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	32
2.1. Органи державної влади, які здійснюють функції моніторингу і контролю управлінської діяльності	32
2.2. Економічний та соціальний профіль Петриківської селищної ради	39
2.3 Здійснення контролю за виконанням місцевого бюджету у Петриківській селищній раді	44
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	51
3.1 Оцінка, як невід’ємна частина моніторингу і контролю управлінської діяльності в державних органах та органах місцевого самоврядування	51

	5
3.2. Удосконалення техніки управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування	56
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Прагнення поліпшити ефективності діяльності органів державної влади є одним із напрямків удосконалення управління соціально-економічними системами у суспільстві. Слід зазначити, що у світі помітні тенденції переосмислення розуміння ролі держави, його функцій, взаємовідносин нашого суспільства та держави, його органів. Внаслідок цього у ряді країн зроблено спроби проведення адміністративних реформ, у тому числі пов'язаних із підвищенням ефективності діяльності органів державної влади.

Міжнародний досвід свідчить, що це тривала, складна робота, яка вимагає зусиль всього суспільства і, що важливо, відкритості влади для діалогу з ним. У той же час поспішні та непродумані рішення можуть призвести до значних економічних та соціальних втрат, не кажучи вже про те, що про успішність діяльності органів державної влади не може бути й мови.

Підвищення ефективності діяльності у сфері державного управління – це не лише зміна структури та штатів державних установ, а і також перегляд повноважень органів виконавчої влади, удосконалення механізмів реалізації цих повноважень та функцій. Ефективність діяльності державного органу управління визначається реальним дотриманням суспільних інтересів, дієвістю політичних та правових механізмів у країні.

Сфера ефективності діяльності органів державної влади тісно співвідноситься з постійно проведеними у різних країнах державними реформами. Мотивом поштовху більшості адміністративних реформ є усвідомлення необхідності вирішити одну чи кілька з наступних комплексних завдань: підвищення ефективності діяльності системи державних органів; перетворення держави на відповідального роботодавця,

здатного залучити достатню кількість службовців необхідної кваліфікації; підвищення довіри до держави з боку населення та приватного бізнесу.

Кінцевою метою сучасних адміністративних реформ є удосконалення здатності держави реалізовувати політику, яка запропонована законом. Ефективним вважатися орган державного управління буде тоді, коли почне забезпечувати суспільству можливість реалізації його громадянських функцій, гарантувати населенню умови гідного життя та створювати мотивацію до продуктивної праці.

Отже, індикаторами ефективного управління в будь-якій сфері діяльності є: визначення конкретної мети; визначення індикаторів мети контролю над її досягненням; моніторинг та оцінка, які забезпечують спостереження за результатами реалізації політики та аналіз прогресу в досягненні цілей; управління змінами, що забезпечують коригування курсу при розбіжності результатів та намічених цілей.

Питання контролю та моніторингу управлінської діяльності в органах публічної влади розглядали такі вчені, як: О. Андрійко, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, З. Гбур, Ю. Мех, Г. Монастирського, Н. Нижник, С. Чернов, В. Шестак.

І все ж, незважаючи на велику кількість досліджень з цієї проблеми, не у повному обсязі висвітлено її практичний аспект, що в багато в чому визначає актуальність та практичну значимість даного дослідження.

Мета і завдання дослідження полягають у розробці теоретичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити наступні завдання:

- вивчити теоретичний зміст контролю та моніторингу управлінської діяльності в органах публічної влади;
- визначити основні принципи моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування;

- дослідити техніку контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування, визначити основні проблеми та ключові напрями удосконалення;

- дослідити техніку моніторингу управлінської діяльності;

- розробити напрями удосконалення техніки управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування.

Об'єктом дослідження є процес моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Предмет дослідження – сукупність теоретико - методичних та прикладних аспектів техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою дослідження становить сукупність методів і прийомів наукового пізнання, як загальнонаукових (діалектичного, логічного, системного аналізу), так і спеціальних (статистичного, нормативно-правового, документального аналізу). Так, за допомогою формально-логічного методу було уточнено поняття « державний контроль» та «державний моніторинг».

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти щодо моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади, наукові праці вітчизняних, зарубіжних вчених-управлінців, а також звітні дані Петриківської селищної ради.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення техніки моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах публічної влади.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

удосконалено:

- технологію моніторингу управлінської діяльності органів місцевого самоврядування з використанням наступних індикаторів: індекс регуляторної спроможності органу місцевої влади; індекс якості організації

дозволених процедур і видачі документів дозвільного характеру; індекс якості управлінських процедур та надання адміністративних послуг; індекс сприяння підприємництву; індекс функціональної відкритості; індекс відкритості бюджетної політики; індекс якості програмування і забезпечення місцевого розвитку; індекс ефективності депутатського корпусу та постійних депутатських комісій місцевих рад;

набуло подальшого розвитку:

- категоріально-понятійний апарат у сфері публічне управління і запропоновано під державним контролем розуміти перевірку та спостереження з метою аналізу наявних відхилень та збору управлінської інформації щодо діяльності публічних органів влади, розкриття причин відхилень, а також формування пропозицій щодо їх усунення та є специфічною функцією управлінського впливу на об'єкт державного управління.

Практичне значення роботи полягає в тому, що сформульовані в дипломній роботі магістра теоретичні положення, пропозиції та рекомендації сприятимуть удосконаленню організації роботи із зверненнями громадян в органах публічної влади.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні положення і практичні результати дипломного дослідження доповідались та обговорювались на ІХ науково-практичній інтернет-конференції „Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації” (м. Дніпро, 2021 р.).

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 53 найменування, містить 2 таблиці, 8 рисунків. Основний зміст дипломної роботи магістра викладено на 73 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ КОНТРОЛЮ ТА МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Контроль та моніторинг – найдієвіші інструменти в системі державного управління

Сутність державного контролю є предметом активного вивчення у вітчизняній адміністративно-правовій науці. Складність цього явища породжує безліч різних його визначень. Розгляд державного контролю, на нашу думку, слід здійснювати у двох основних аспектах: семантичному (смысловому) та доктринальному (науковому). Семантичний аспект дослідження як вивчення комунікативних знакових систем, що використовуються для спілкування, дозволяє виявити нові, раніше сторони державного контролю, що не розглядаються. Семантична група «контроль» передбачає аналіз даного поняття в різних мовних системах.

Так, слово «контроль» у французькій мові - *contrôle*, походить від *contre* – «проти» і *rôle* – «список, перевірка чийхось дій, ведення книг та вживання сум». Латинською мовою слово «контроль» походить від *contra* – «проти» і *rotulus* – «свиток» і є багатозначним терміном, який може означати нагляд, регулярні перевірки виконання будь-яких правил, законів, наказів. В англійській мові термін «контроль» походить від *control* – «управління, керівництво, влада, нагляд, перевірка, регулювання». У німецькій мові слово «контроль» походить від *Kontrolle*, що означає «спостереження з метою перевірки, нагляд з метою забезпечення функціонування системи відповідно до прийнятих нормами» [52].

До нашої мови цей термін прийшов з французької та розумівся як «перевірка чогось». Так, термін «контроль» у Толковому словнику В. Даля пояснюється як «уточнювати, перевірка рахунків, звітності» та походить від франц. *contrôle* – «перевірка; в Тлумачному словнику С. І. Ожегова «контроль» означає перевірку, а також «постійне спостереження з метою перевірки чи нагляду» [29].

Наведені положення дозволяють визнати, що виникнення терміна «контроль» походять з латинської мови. Термін «контроль» бере свій початок із Римської держави, де він мав якесь документознавче значення і був пов'язаний із веденням спеціальної фінансової документації. Цей аспект розуміння контролю протягом тривалого часу асоціювався з перевіркою правильності складання документів, записів у масових журналах тощо. Наведені положення дозволяють визнати, що термін «контроль» визначається як: перевірка чогось; перевірка правильності тих чи інших дій у галузі виробництва та управління; спостереження із метою перевірки; установа або той, хто займається перевіркою звітності, діяльності будь-якої іншої установи або відповідальної особи. Аналіз семантичного значення терміна «контроль» дозволяє визнати, що у своєму сенсовому значенні цей термін має на увазі перевірку, спостереження з метою влади, нагляд, перевірка, регулювання [17].

У німецькій мові слово «контроль» походить від *Kontrolle*, що означає «спостереження з метою перевірки, нагляд з метою забезпечення функціонування системи відповідно до прийнятих нормами» .

У вітчизняну мову цей термін прийшов з французької та розумівся як «перевірка чогось». Так, термін «контроль» у Толковому словнику В. Даля пояснюється як «уточнювати, перевірка рахунків, звітності» та виглядати як франц. *contrôle* – «перевірка» [10]; у Тлумачному словнику С. І. Ожегова «контроль» означає перевірку, а також «постійне спостереження з метою перевірки чи нагляду» [29].

Наведені положення дозволяють визнати, що виникнення терміну «контроль» походять з латинської мови. Термін «контроль» бере свій початок із Римської держави, де він мав якесь документознавче значення і був пов'язаний із веденням спеціальної фінансової документації. Цей аспект розуміння контролю протягом тривалої години асоціювався з перевіркою правильності складання документів, записів у масових журналах тощо. Наведені положення дозволяють визнати, що термін «контроль» визначається як: перевірка чогось; перевірка правильності тих чи інших дій у галузі виробництва та управління; спостереження з метою перевірки; установа або той, хто займається перевіркою звітності, діяльності будь-якої іншої установи або відповідальної особи.

Аналіз семантичного значення терміна «контроль» дозволяє визнати, що у своєму сенсовому значенні цей термін має на увазі перевірку, спостереження з метою виконання) завдань, розпоряджень; вживання у ряді випадків заходів щодо припинення виявлених порушень законності та залучення винних до відповідальності». Подібні підходи до визначення сутності державного контролю висловлюють та інші вчені [17].

Враховуючи наведені підходи до визначення сутності контролю, його дослідження є необхідним здійснити з урахуванням того, що контроль: повинен оцінюватися як особливий вид діяльності уповноваженого правом суб'єкта; здійснюється у певних юридичних формах; це один із напрямів діяльності уповноваженого суб'єкта у процесі державного управління; є джерелом здійснення управлінського процесу; є одна з обов'язкових стадій процесу управлінської діяльності.

Функціональна характеристика державного контролю є, на наш погляд, є ключовим щодо сутності даного явища.

При розгляді поняття державного контролю у синтезованому вигляді слід виходити з того, що в основі його характеристики лежить функціональне призначення даного інструменту державного управління.

Функціональна характеристика державного контролю нерозривно пов'язана з процесом діяльності суб'єкта контролю. У зв'язку з цим контроль як функція управління не може бути всебічно і повно представлений без характеристики державного контролю як виду управлінської діяльності органів державного управління. У цьому сенсі державний контроль, виражений у правовому нормі, являє собою необхідний напрямок діяльності контролюючого суб'єкта, що є нормативною моделлю діяльності контролюючого суб'єкта, юридичну форму його висловлювання. Крім того, державний контроль виражається у безпосередній діяльності (діях) контролюючого суб'єкта у визначеному напрямку.

Це важлива практична творча та інформаційно-аналітична діяльність контролюючого суб'єкта, наділеного законом спеціальними методами, засобами та повноваженнями. Іншим аспектом аналізу державного контролю є його дослідження як функціонального виду діяльності керуючого суб'єкта у процесі здійснення управління.

У зв'язку з цим слід розглянути місце державного контролю у системі стадій державного управління. При всьому різноманітті підходів до визначення стадій процесу державного управління слід разом з тим визнати, що одну з найбільш аргументованих концепцій про стадії процесу державного управління висловив Кащишин М.А., зазначивши, що право впливає на всі стадії процесу управління шляхом прогнозування, прийняття вихідного рішення, організації, регулювання та контролю [16].

Відзначаючи значення стадій процесу управління, А. Гошко вказував, що у змісті державного управління виділяються дві основні структури, одна з яких (просторова) відображає функціональний зміст, а друга (тимчасова) – процесуальне зміст державного управління» [9].

Наведені положення дозволяють визнати, що стадії процесу управління відповідає певна управлінська функція. Поєднання функцій та стадій процесу управління дозволить всебічно охарактеризувати сутність державного

контролю, тому що нормальна, визначена метою управління, управлінська діяльність неможлива поза рамками організованого процесу цієї діяльності.

При дослідженні такого феномену, як державний контроль, слід враховувати ще один важливий аспект. Державний контроль за умови його розгляду як виду державної діяльності одночасно є інформацією про перебіг процесу державного управління та провідником цього інформаційного ресурсу. Спочатку контрольна інформація надає можливість сформулювати контрольні рішення, визначити шляхи зміни, коригування, призупинення або заборони здійснення прийнятого управлінського рішення. Згодом контрольна інформація є безпосередньо рішенням контролюючого суб'єкта, адресованим суб'єкту управлінського процесу з метою вдосконалення процесу державного управління.

Контрольна інформація має бути достатньою, своєчасною, достовірною. Ці вимоги мають важливе управлінське значення, дозволяючи, з одного боку, ефективно здійснювати державний контроль, а з іншого – створювати умови для реалізації нового циклу управління. Зазначені положення дозволяють визнати, що наведений системний підхід дозволяє ширше поглянути на сутність державного контролю, характеризуючи аналізоване явище у його функціональному, діяльному, стадійному та інформаційному аспектах [51].

Слід визнати, що контроль не може існувати сам собою, не можливо контролю за контролем. Державний контроль має реалізовуватись у певному обов'язі, щодо певного об'єкту та у певній правовій формі.

Державний контроль має бути спрямований на конкретний державно-управлінський результат, певні шляхи досягнення цього результату, а також усунення суб'єктивних та облік об'єктивних перешкод при здійсненні державно-управлінської діяльності керуючих суб'єктів.

Необхідність державного контролю свідчить про його значимість для держави та суспільства загалом. Найбільше значення він має саме у сферах державного управління, де переважно сприймається як його функція. У

зв'язку з цим державний контроль як функція управління пов'язані з іншими функціями управління. Державний контроль забезпечує конкретність державного управління, його здійснення відповідно до прийнятого управлінського рішення. Ця обставина дозволяє визнати важливу особливість державного контролю: він має внутрішньосистемний характер, тобто. здійснюється в рамках єдиного процесу державного управління певним об'єктом, що розвивається за перерахованими нами стадіями.

Наведена обставина свідчить, що державний контроль носить внутрішній характер, має внутрішньоуправлінську спрямованість, здійснюється самим органом для стабілізації його діяльності здійснення державного управління. Державний контроль також призначений для запобігання небажаним наслідкам управлінської діяльності, припинення негативних наслідків, виправлення допущених під час управління порушень. У зв'язку з цим він має безперервний та постійний характер, будучи певною стадією діяльності з державного управління.

Саме в тому, що державний контроль є певна правова та організаційна форма державної діяльності уповноважених керуючих суб'єктів, спрямована на окремі стадії управлінського процесу та що визначає напрямок зазначеної діяльності (функціональна характеристика), полягає, на нашу думку, сутність державного контролю. Викладені обставини дозволяють відзначити, що сутність державного контролю полягає у перевірці та спостереженні з метою аналізу наявних відхилень та збору управлінської інформації, розкриття причин відхилень, а також формування пропозицій щодо їх усунення, що здійснюються для керівництва певним об'єктом, та виражається у вигляді спеціальної діяльності, викритої у певну правову та організаційну форми та є специфічною функцією управлінського на об'єкт державного управління.

Мета державного контролю залежить від функціонального призначення даного явища у процесі управління:

1) як діяльності державного органу – підвищення ефективності процесу державного управління та його коригування для досягнення соціально-корисного результату;

2) як форми та способу управлінської діяльності – правомірність застосування правових засобів контролю, які можливі на основі функціонального призначення даної діяльності уповноважених органів державного управління;

3) як стадії процесу державного управління – всеосяжний характер контрольної діяльності, що пронизує всі інші стадії процесу державного управління [12].

Висловлюється думка, що метою державного контролю є забезпечення законності у державному управлінні:

по-перше, забезпечення режиму законності та правопорядку є метою діяльності всієї системи державних органів у країні;

по-друге, функціонування режиму законності забезпечується у вигляді формування правової системи держави, яка утворює правову основу даного режиму на базовому принцип законності;

по-третє, всі наявні в арсеналі держави та суспільства правові засоби на соціальні процеси спрямовані забезпечення законності.

Моніторинг (monitoring) – процес регулярного збору та аналізу інформації з метою спостереження та контролю над ходом розвитку будь-якого соціального явища чи процесу. Він реалізується як спеціальна система управління, пов'язана з отриманням та обробкою даних, що включає механізм реагування на зовнішні загрози та відхилення у роботі організації. Головне завдання моніторингу – підвищення ефективності управління та покращення діяльності за допомогою коригування відхилень та вирішення проблем. Він може проводитись на різних рівнях: проектному (мікрорівні), програмному (мезорівні) та державної політики загалом (мегарівні) [12].

Моніторинг – це свого роду політика та водночас система безпеки в організації. Для його проведення необхідно доповнити планові завдання та

функції державного органу та створити інформаційну, аналітичну та оперативну системи.

Зміна порядку управління складається з кількох етапів:

- 1) визначення проблеми;
 - 2) встановлення цілей та завдань;
 - 3) вироблення показників та індикаторів виконання;
 - 4) визначення заходів;
 - 5) визначення періодичності та витрат моніторингу;
 - 6) визначення відповідальних осіб та їх повноважень.
- Основну увагу при формуванні системи моніторингу звертають на показники та індикатори (планові та фактичні), організацію регулярного збору фактичних показників, зіставлення планових та фактичних показників та визначення відхилень.

Основні елементи моніторингу наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Елементи моніторингу у системі публічного управління

Елементи моніторингу	Характеристика
Спостереження	Сприяє стеженню за соціально-економічними тенденціями в суспільстві
Аналіз	Використовується для зняття синдрому “надлишок даних недостатність інформації”
Прогноз	Вибір інформації для співставлення фактів та цифр, а також реагування на тривожну “інформаційну сигналізацію”
Оцінювання	Систематичний аудит результатів програм у порівнянні з комплексом явних чи неявних стандартів із метою удосконалення цих програм
Розробка рекомендацій	Внесення пропозицій щодо вирішення існуючих проблем та удосконалення складових управлінської практики
Визначення напрямів корегування заходів із виконання програми	Застосування набору інструментів та механізмів через рішення та дії, що мають забезпечити органу влади досягнення наперед заданої мети

Першим новим елементом моніторингу є інформаційна система, що дозволяє збирати та передавати інформацію.

Основна проблема - визначити мінімум і максимум необхідної інформації для кожного підрозділу, щоб уникнути інформаційного переповнення.

В основі моніторингу лежить система показників (індикаторів) – конкретна міра вимірів певного процесу чи явища.

Є типи індикаторів: прямі та непрямі; кількісні та якісні; спеціальні; складні індикатори та індекси. Непрямими індикаторами користуються у разі неможливості використовувати прямі. Саме відношення людей до конкретних явищ свідчать значення якісних індикаторів. Якісні індикатори дозволяють провести оцінку явищ та визначити переваги. Складні індикатори розраховуються на основі простих індикаторів. Наприклад, розроблений ООН Індекс людського розвитку розраховується на основі показника довголіття, рівня освіти та життя.

В аналітичній системі надходить інформація обробляється для визначення того, якою мірою державний орган впорається з поставленими завданнями, які є проблеми та виклики, який прогрес у досягненні цілей. Основна робота полягає у порівнянні поточних та заздалегідь заданих параметрів за стандартами виконання, часу виконання, порівняння роботи аналогічних підрозділів, з витрат. У результаті аналізу виявляються тип і характер помилок та відхилень у роботі, їх вплив на досягнення цілей державного органу. Ці дані надходять в оперативну систему, де виробляються рекомендації та приймаються рішення про внесення змін до мети та стратегії, змісту заходів та програм, якості оцінок та стану моніторингу.

Отже, як свідчать вищезазначений матеріал під моніторингом розуміється систематичне дослідження стану керованого об'єкту, зіставлення отриманих результатів, визначення можливих тенденцій розвитку об'єкта. Таке спостереження дозволяє виявити відповідність тих чи інших процесів первісним задумам, припущенням, бажаним результатам та своєчасно

вносити корекцію в управлінські технології, запобігти зриву виконання рішення, забезпечити його більшу ефективність.

1.2. Функції та види моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування

Перед визначенням основних функцій контролю слід зазначити, що саме контроль є багатогранним явищем, яке визначає зміст управління. Контроль може бути визначений як форма або як вид діяльності, як функція або принцип. Контроль у сфері управління слід розуміти як певне спостереження за керованим об'єктом з метою визначення відповідності діяльності, ходом виконання прийнятих рішень. Тобто контроль є самостійним видом роботи.

Враховуючи це основна функція контролю полягає у зіставленні фактичного стану з вимогами, які стоять перед керованим об'єктом, визначені відхилень від поставлених завдань та визначенні причин таких відхилень, а також у оцінці діяльності керованого об'єкта та визначенні доцільності такої діяльності.

Зазначимо, що власне контроль не існує в ізольованому вигляді, мається на увазі що не можна здійснювати контроль заради контролю. Це свідчить про те, що контроль проводиться з урахуванням певних особливостей діяльності, в якій він здійснюється, в певній формі, змісті, обсязі. Контроль спрямований на отримання конкретного результату, визначенні шляхів отримання таких результатів, а також усуненні певних недоліків та відхилень, які були виявлені в ході проведення такого контролю.

У державному управлінні контроль знаходиться в тісному зв'язку з іншими функціями управління і водночас призначений з метою оцінки відповідності здійснення цих функцій завданням, поставленим перед управлінням [12].

Форми контрольної діяльності визначаються як зовні стійкі, зазвичай закріплені нормами права, зовнішні ознаки процесу контролю, його матеріалізації, фактичного прояву насправді, та поділяє їх на дві групи: форми виявлення, вивчення фактичного стану справ на об'єктах контролю та форми вжиття заходів щодо усунення розкритих недоліків, реагування за виявленими обставинами та фактів.

Крім того, необхідно відзначити, що контролю як функції управління притаманна специфічна особливість, яка полягає в тому, що ця функція реалізується всіма державними органами незалежно від їх основних завдань та характеру діяльності, яку вони здійснюють.

Оскільки контроль у сфері виконавчої розглядається як система, йому самому притаманна низка функцій. А саме можна виділити такі (рис. 1.1).

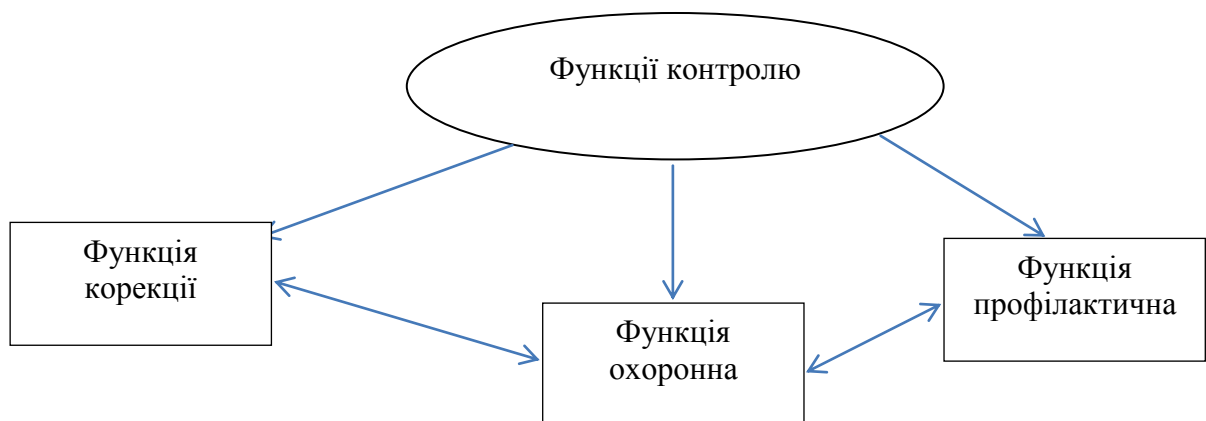

Рис.1.1. Функції контролю

1. Корекція. До контрольного процесу входять дві групи дій, серед яких виявлення фактичного стану керованого об'єкту (виявляється під час проведення перевірки) і впровадження заходів, пов'язаних із усуненням виявлених недоліків.

2. Охоронна функція контрольної діяльності. Дана функція напалена на припинення неправомірних дій осіб, які є винними у встановлених порушеннях, які у свою чергу призвели до виникнення

недоліків у діяльності керованого об'єкту та притягнення до різних видів відповідальності. При реалізації даної функції відбувається тісна взаємодія перевіряючого органу із правоохоронними органами.

3. Профілактична функція. Реалізація даної функції пов'язане із попередженням можливих порушень, а не ліквідацією можливих наслідків. Попередження порушень досягається під час проведення безпосередньо контрольної діяльності. В ході аналізу порушень, які встановлено, виявляються заходи щодо їх усунення, та проводиться цілеспрямована профілактична робота контрольними органами щодо недопущення подібних ситуацій у майбутньому [9].

Щоб виділити елементи або складові системи контролю, що діє у сфері виконавчої влади, необхідно визначити критерії, за якими дані елементи відрізнятимуться між собою. Система таких критеріїв склалася досить давно і дещо варіюється в різних роботах, залежно від особливостей поглядів авторів на цю проблему.

Контроль можна класифікувати за різними ознаками.

1. За видами контроль ділиться на державний контроль, аудит та громадський контроль.

Державний контроль здійснюють органи державної влади та управління та адміністративні органи.

Під аудитом розуміють контроль за діяльністю організацій, установ, підприємств, який проводять незалежні аудиторські фірми, аудитори – підприємці.

Громадський контроль здійснюється громадськими організаціями.

2. За суб'єктами контрольної діяльності контроль поділяється на відомчий та позавідомчий контроль [8].

Рис 1.2. Види контролю у системі державно-суспільних відносин

Відомчий контроль за діяльністю організацій здійснюється вищим органом за принципом адміністративної підпорядкованості.

Позавідомчий контроль передбачає здійснення контрольних функцій незалежно від відомчої підпорядкованості організацій, що перевіряються.

3. За характером контрольних функцій та сфери їх застосування виділяють правовий, економічний та виробничо-технічний контроль.

Правовий контроль здійснюється у сфері державного управління та забезпечує точне та неухильне дотримання законів усіма організаціями та посадовими особами, його здійснюють в основному органи прокуратури та суди.

Економічний контроль здійснюється у сфері управління економікою і включає фінансовий, бухгалтерський, ревізійний і статистичний контроль.

Виробничо-технічний контроль здійснюється у сфері виробничого процесу і є способом оперативного регулювання ходу виробництва. Його забезпечують відділи технічного контролю, диспетчерські служби та інші служби контролю та якості.

4. За часом проведення контроль поділяють на попередній, поточний та наступний контроль (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація контролю за часом проведення

5. За джерелами перевірки виділяють документальний та фактичний контроль.

Метою документального контролю є перевірка законності, правдивості проведених операцій. Під час документального контролю перевіряють первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку та звітність.

Метою фактичного контролю є встановлення правильності, достовірності, законності проведених операцій. Даний контроль здійснюється під час перевірки використання коштів підприємства, шляхом обстеження, перерахунку тощо.

Об'єктами фактичного контролю є: товарно-матеріальні цінності, готівка та цінні папери, готова продукція, товари, незавершене виробництво, виконаний обсяг робіт тощо.

6. За методами здійснення контроль поділяється на ревізію, аудит, тематичну перевірку, економічний аналіз, обстеження, розслідування (слідство) та господарський спір.

Ревізія є документальною та фактичною перевіркою виробничо-фінансової та комерційної діяльності організацій за певний період. Метою ревізії є отримання повної та достовірної інформації про стан контрольованого об'єкта.

Аудит – це незалежна перевірка стану бухгалтерського обліку та звітності. Метою аудиту є встановлення правильності ведення бухгалтерського обліку, його відповідність нормам і вимогам чинного законодавства, встановлення достовірності показників фінансової звітності організації, яка перевіряється. Аудит здійснюється незалежними аудиторськими організаціями або аудиторами-підприємцями, які відповідно зареєстровані та мають ліцензію на право заняття аудиторської діяльності.

Контроль може бути проведений у вигляді тематичної перевірки. Тематична перевірка являє собою перевірку фактичного стану окремих ділянок. Так, наприклад перевірка забезпечення безпеки та використання

обладнання або перевірка безпеки наявних засобів на підприємстві. Отже, метою тематичної перевірки є встановлення фактичного стану справ з певних питань, які досліджуються з метою встановлення можливих невикористаних резервів.

Економічний аналіз – це спосіб контролю, що дозволяє виявити та вивчити фактори, які впливають на діяльність підприємства та визначити їх вплив. В ході проведення аналізу використовуються спеціальні прийоми аналізу, в ході яких оцінюється величина факторів які вивчаються. Проведення економічного аналізу також дозволяють встановити невикористані резерви підприємства.

Контроль у вигляді обстеження, який проводиться з метою визначення стану об'єкту на місці.

Розслідування (слідство) є способом встановлення винності посадових осіб у скоєнні тих чи інших порушень законності, пов'язаних із присвоєнням власності, безгосподарністю, посадовими зловживаннями, та визначення розміру заподіяного ними матеріальних збитків. Специфіка цього контролю полягає в тому, що він здійснюється лише судово-слідчими органами за наявності ознак кримінальних діянь окремих посадових осіб.

1.3. Основні принципи моніторингу і контролю управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування

Перш ніж розглядати основні засади державного контролю, необхідно визначити їхнє поняття. На наш погляд, принципи державного контролю – нормативно закріплені, а також науково розроблені та апробовані практикою вихідні, основні правові, політичні та організаційні положення, ідеї, що визначають побудову стадій та процедур державного контролю, його значення, сутність та ефективність.

Принципи державного контролю можна умовно поділити на дві групи: загальні та спеціальні.

До загальних принципів відносяться такі універсальні принципи, як принципи незалежності, поділу влади; законності; поваги та дотримання прав і свобод людини та громадянина; гласності та інші.

Серед принципів другої групи можна назвати такі: безперервність; цільовий характер; об'єктивність та точність; гнучкість; результативність та інші.

Загальні принципи розкривають змістовну, соціально-правову спрямованість державного контролю, а спеціальні – його організаційну та технологічну сторону.

Зупинимось на деяких загальних засадах докладніше.

Принцип законності є загальноправовим, універсальним принципом, що знайшов своє втілення у багатьох статтях чинної Конституції України. Принцип законності полягає у вимозі точного та неухильного дотримання та виконання Конституції України, Законів України, інших нормативно-правових актів України, насамперед суб'єктами, які здійснюють державний контроль.

Принцип поваги та дотримання прав та свобод людини і громадянина – найбільш приватний принцип, який забезпечує конституційну основу пріоритету права і свободи людини і громадянина та означає, що держава має визнавати, дотримуватися і захищати права і свободи людини і громадянина. Безумовно, цей найважливіший універсальний принцип має дотримуватися під час здійснення державного контролю [1].

Принцип об'єктивності та точності означає, що при здійсненні державного контролю суб'єктами, які здійснюють державний контроль, не повинні проявляти суб'єктивність, а фактичні обставини, події, що підлягають визначенню у процесі державного контролю, повинні встановлюватися відповідно до закону.

Точність державного контролю також має на увазі, що в основу підсумкового рішення не можуть бути покладені довільні факти, що ґрунтуються на чутках, здогадах і домислах. Недотримання об'єктивності та точності у процесі здійснення державного контролю може призвести до прийняття підсумкового рішення, що містить невірні висновки та, відповідно, неправильні рекомендації щодо покарання невинних осіб.

Безперервність (періодичність). Перервати процес контролю означає зробити запланований захід або процес не ефективним.

Об'єкт контролю, у разі хаотичності здійснення контрольних заходів, набуває випадкових характеристик, відбувається спотворення об'єктивної картини про якість процесу чи явища.

Цільовий характер контролю, у тому числі державного, заснований на наявності та визначенні чітко сформульованих цілей. Безумовно, ефективний контроль неможливий без окреслення кола проблем, об'єктів, процесів, які потребують контролю.

Розробці системи державного контролю обов'язково мають передувати процедура вироблення критеріїв контролю та формулювання його завдань. Тут найважливішим елементом і те, контроль сам собою не є метою, а здійснюється заради досягнення поставленої мети.

Здійснення контрольного процесу без визначення цілей контролю та його критеріїв недоцільно, а цінність інформації, отриманої під час проведення безцільних контрольних заходів, дорівнює нулю.

Гнучкість контрольної системи. Правильно організована система контролю має здатність і можливість трансформуватися відповідно до вимог ситуації. Це відноситься і до внутрішніх вимог, пов'язаних з метою контролю, і до зовнішніх вимог, що виникають в результаті змін положення як усередині, так і поза організацією.

Взаємозв'язок із плануванням. Будь-який контрольний результат повинен впливати на заплановані надалі процеси. В іншому випадку

результат контролю не позначиться на об'єктивній дійсності. Однак саме за допомогою контролю можна з'ясувати, чи досягнуті поставлені цілі.

Принцип незалежності під час проведення державного контролю набуває особливої цінності під час здійснення державного контролю. Слід погодитися з деякими авторами, які відзначають залежність ефективності контрольної діяльності. ти від ступеня її незалежності.

На наш погляд, принцип незалежності є основним принципом державного контролю та тісно пов'язаний з принципом об'єктивності, оскільки лише за умови незалежності суб'єктів, які здійснюють контроль від підконтрольних суб'єктів та у разі забезпечення захищеності від стороннього впливу можна вести мову про об'єктивне та ефективне досягнення цілей державного контролю.

Результативність. Мається на увазі не тільки і не стільки корисність і значимість зібраної у процесі проведення контролю інформації, а й також своєчасність у прийнятті та реалізації рішень, продиктованих отриманими результатами контролю.

Щодо принципів моніторингу у державному управлінні, то до них відносять наступні:

- комплексність (спостереження за соціально-економічними та суспільно-політичними процесами з обов'язком врахуванням важливих параметрів розвитку регіонів, міст та районів);
- системність оцінки результатів (взаємопов'язаності загальних та окремих показників розвитку регіонів та держави);
- однорідність систематично досліджуваних об'єктів;
- адаптивність системи моніторингових індикаторів до існуючої в країні статистичної звітності;
- стандартизація оцінок моніторингу.

Отже, якщо розглядати контроль як важливу функцію державного управління, при здійсненні контролю та побудові його системи слід виходити із загальних засад державного управління. Самостійна ж функція органів

контролю, специфіка якої дає можливість виділити її з-поміж інших функцій управління, керується загальними принципами управління, лише доповнюючи та конкретизуючи їх. Державний контроль має бути об'єктивним. Аналізувати та всебічно розглядати слід реальні, а не вигадані факти та процеси.

Державний контроль призначений для створення передумов та здійснення управлінської діяльності держави на користь людини та суспільства та попереджає неправомірну діяльність органів управління та посадових осіб. У цьому полягає принцип ефективності державного контролю.

Контролюючі органи або вживають заходів щодо усунення виявлених порушень самостійно, або передають контрольні відомості уповноваженим те що органам. Державні органи існують і здійснюють діяльність не власними силами – вся інформація про проведені заходи, виявлені відхилення, усуненню порушень, є загальнодоступною. Так реалізується принцип гласності у діяльності контрольних органів.

Систематичність та регулярність контрольних заходів дисциплінує не лише підконтрольних осіб, а й самих контролерів. Понад те, лише системні заходи здатні виявити недоліки у управлінській діяльності, дозволяють краще орієнтуватися у конкретній галузі управління. Побудова ефективної системи державного управління, побудова організаційної структури системи державних органів та їх діяльності – запорука успішного досягнення цілей існування будь-якої держави.

Висновок до розділу 1

1. В ході дослідження розглянуто зміст дефініцій «контроль» та «моніторинг». Запропоновано під державним контролем розуміти перевірку та спостереження з метою аналізу наявних відхилень та збору управлінської

інформації щодо діяльності публічних органів влади, розкриття причин відхилень, а також формування пропозицій щодо їх усунення та є специфічною функцією управлінського впливу на об'єкт державного управління. Констатовано, що державний контроль носить внутрішній характер, має внутрішньо-управлінську спрямованість, здійснюється самим органом для стабілізації його діяльності здійснення державного управління. Державний контроль також призначений для запобігання небажаним наслідкам управлінської діяльності, припинення негативних наслідків, виправлення допущених під час управління порушень

2. Під «моніторингом» запропоновано розуміти процес регулярного збору та аналізу інформації з метою спостереження та контролю над ходом розвитку будь-якого соціального явища чи процесу. Основними елементами моніторингу є: спостереження, аналіз, прогноз, оцінювання, розробка рекомендацій, визначення напрямів корегування заходів із виконання програми.

3. Встановлено, що контроль можна класифікувати за різними ознаками, серед яких запропоновано виділяти наступні: за видами (державний контроль, аудит та громадський контроль); за суб'єктами контрольної діяльності (відомчий та позавідомчий); за характером контрольних функцій та сфери їх застосування (правовий, економічний та виробничо-технічний); за часом здійснення (попередній, поточний та наступний); за джерелами перевірки (документальний та фактичний).

4. Основними принципами контролю визначено: законність поваги та дотримання прав та свобод людини і громадянина, принцип об'єктивності та точності, безперервність, гнучкість контрольної системи, взаємозв'язок із плануванням, незалежності, результативність.

Основними принципами моніторингу у державному управлінні є: комплексність, системність оцінки результатів однорідність систематично досліджуваних об'єктів; адаптивність системи моніторингових індикаторів

до існуючої в країні статистичної звітності; стандартизація оцінок моніторингу.

РОЗДІЛ 2.

ТЕХНІКА КОНТРОЛЮ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Органи державної влади, які здійснюють функції моніторингу і контролю управлінської діяльності

Принцип поділу влади, закріплений у Конституції України полягає у контролі фінансової діяльності органів виконавчої влади з боку Президента та органів виконавчої влади. Такий контроль здійснюється після прийняття тих чи інших законів, які стосуються питань фінансової діяльності, при розгляді та затвердження проєктів бюджетів, державних та місцевих позабюджетних фондів, а також затвердження звітів про їх виконання.

Система контролю в Україні здійснюється великою кількістю суб'єктів контролю державної влади. Але по суті спостерігається відсутність взаємоузгодженості дії контролюючих органів.

Розглянемо органи влади, які здійснюють контроль діяльності на прикладі фінансової діяльності.

Фінансовий контроль з боку органів виконавчої влади здійснюється відповідними структурами, комітетами, комісіями Верховної Ради України, Рахунковою палатою.

В даний час фінансовий контроль проводиться Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба України, Державна аудиторська служба України, місцеві органи виконавчої влади та ін.. (державний рівень); громадськими організаціями (партії, рухи, профспілкові організації); незалежними фінансовими організаціями.

Рахункова палата України є органом фінансово-бюджетного контролю. Утворюється Верховною Радою України, підпорядкований і підзвітній їй. Її діяльність визначається Законом України 02 липня 2015 р [39].

Сфера повноважень Рахункової палати - контроль за державною власністю та витрачанням державних коштів. Усі юридичні особи підлягають контролю, що здійснюється у частини отримання, перерахування чи використання ними коштів державного бюджету та позабюджетних фондів, використання державної власності, а також застосуванням податкових, митних та інших пільг, наданих державними органами [39].

Перед посадовими особами Рахункової палати поставлено такі завдання:

1. організація контролю за виконанням державного бюджету і позабюджетних фондів;
2. підготовка пропозицій щодо усунення виявлених порушень та упорядкування бюджетного процесу;
3. оцінка ефективності витрачання державних коштів, у цьому числі наданих на зворотній основі;
4. виявлення обґрунтованості статей державного бюджету та позабюджетних фондів;
5. фінансова експертиза, тобто оцінка фінансових наслідків прийняття законів, що стосуються державного бюджету;
6. контроль надходження та руху бюджетних коштів на рахунках банків;
7. контроль надходження до державного бюджету коштів від приватизації державної власності, продажу її та управління нею.

До обов'язків Рахункової палати також належить контроль стану державного зовнішнього та внутрішнього боргу України. Основними формами контролю, який здійснюється Рахунковою палатою є тематичні перевірки та ревізії. При виявленні фактів грубих порушень законів та

фінансової дисципліни, які завдають шкоду державі, або при недотриманні порядку та строків розгляду подань.

Розпорядження, які надаються Рахунковою палатою є обов'язковими до виконання. У разі якщо розпорядження не виконано, то рішенням колегії рахункової палати за погодженням ВРУ може бути призупинено фінансові та розрахункові операції за рахунками юридичної особи.

Всі результати діяльності Рахункової палати мають бути висвітлені у засобах масової інформації. Фінансовий контроль з боку Президента України здійснюється відповідно до Конституції України за допомогою видання указів, підписання законів.

Органи виконавчої влади здійснюють фінансовий контроль у межах своїх повноважень, а також контролюють діяльність підвідомчих їм структур. Фінансовий контроль здійснюється відповідно норм і положень викладених у Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [38].

Кабінет Міністрів України контролює процес розробки та виконання бюджету, здійснення єдиної політики у сфері фінансів, грошей та кредиту. Воно контролює та регулює фінансову діяльність міністерств та відомств, спрямовує діяльність підвідомчих йому органів фінансового контролю.

Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Положення «Про Міністерство фінансів України» (Постанова від 6 березня 1998 р.), Положення «Про державну казначейську службу України» № 215 від 15.07.2015 (із змінами та доповненнями) [38].

Найважливіше місце у системі фінансового контролю займає Міністерство фінансів України. Воно розробляє та проводить фінансову політику країни, а також контролює її здійснення органами виконавчої влади. Усі структурні підрозділи Міністерства фінансів у тій чи іншій формі контролюють фінансові відносини.

Насамперед Міністерство фінансів України здійснює фінансовий контроль у ході розробки проекту державного бюджету; контролює

надходження та витрачання бюджетних коштів та коштів позабюджетних фондів; проводить валютний контроль; контроль напряду та використання державних інвестицій, що виділяються на основі рішень уряду [40].

За результатами контролю Міністерство фінансів України має право вимагати усунення виявлених порушень, обмежувати та зупиняти фінансування з бюджету підприємств та організацій, які здійснюють незаконне витрачання коштів та не надають відповідну звітність, а також стягувати державні кошти, використані не за призначенням, з накладенням передбачених штрафів.

Державна казначейська служба України покликана здійснювати державну бюджетну політику, керувати процесами виконання державного бюджету, контролюючи у своїй жорсткий контроль надходження та цільового використання державних коштів.

Основними завданнями Державної казначейської служби України є:

1. контроль доходної та видаткової частин бюджету в ході його виконання;
2. контроль стану державних фінансів та надання вищим органам законодавчої та виконавчої влади звітів про фінансові операції уряду та стан бюджетної системи;
3. контроль стану державного внутрішнього та зовнішнього боргу;
4. проведення розрахунків міждержавними та місцевими бюджетами, а також учасниками бюджетного процесу та суб'єктами господарювання;
5. формує та веде єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;

Бюджетний кодекс України покликаний сприяти підвищенню ефективності бюджетного контролю Так, Бюджетний кодекс зобов'язує розпорядників бюджетних коштів на здійснення контролю за забезпеченням цільового використання та своєчасного повернення бюджетних коштів їх одержувачами шляхом перевірок підвідомчих підприємств та бюджетних установ [7].

У порушників бюджетного законодавства може бути заблоковано розрахункові рахунки, вилучено бюджетні кошти, призупинено операції по рахунках у кредитних організаціях тощо [7].

Спеціалізовані органи, які здійснюють контроль. Держана податкова служба є центральними органом виконавчої влади, яка координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство фінансів України. Дана служба реалізує державну податкову політику, політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування.

Основною функцією служби є контроль за правильністю обчислення, своєчасністю та повнотою сплати податків, зборів та інших платежів до бюджету.

Основна оперативна ланка - міські та районні податкові інспекції, оскільки саме вони здійснюють поточний податковий контроль та ведуть облік платників податків.

Відповідно до Податкового кодексу України податкові органи мають право перевіряти грошові документи юридичних та фізичних осіб, включаючи спільні підприємства, іноземних громадян та осіб без громадянства, отримувати від них необхідні відомості (за винятком складових комерційну таємницю), застосовувати заходи примусового впливу щодо посадових осіб та громадян, включаючи вилучення відповідних документів та призупинення операцій із рахунках у банках [32].

Податковий кодекс України визначає види податкових правопорушень та відповідальність за їх вчинення.

Особлива роль здійсненні фінансового контролю належить Національному Банку України. Як орган державного управління, наділений владними повноваженнями, організує та контролює грошово-кредитні відносини у країні, здійснює нагляд за діяльністю комерційних банків.

Недержавний фінансовий контроль Формування основ ринкової економіки підвищує роль видів фінансового контролю, які здійснюються на

основі вітчизняних законів, але без безпосередньої участі державних контролюючих органів.

До недержавних видів фінансового контролю належать:

1. внутрішньофірмовий (корпоративний);
2. контроль із боку комерційних банків над організаціями - клієнтами;
3. аудиторський контроль.

Внутрішньофірмовий фінансовий контроль здійснюється економічними службами самого підприємства, фірми, корпорації - бухгалтерією, фінансовим відділом, службою фінансового менеджменту та іншими - за фінансами свого підприємства, його філій та дочірніх структур.

Служби внутрішнього контролю стежать за ефективністю та доцільністю грошових витрат, як власних, і позикових коштів; аналізують та зіставляють фактичні фінансові результати з прогнозованими; оцінюють фінансові результати від інвестиційних проектів; контролюють фінансове становище підприємства. Внутрішній контроль супроводжує весь процес інвестування капіталу. Так званий постаудит означає порівняння фактичних фінансових результатів на кожній стадії виробничо-інвестиційної діяльності із прогнозованими у фінансовому розділі бізнес-плану; аналіз та усунення причин їх невідповідності; пошук шляхів зниження витрат та поліпшення методів фінансового прогнозування.

Аудиторський контроль. Держава також зацікавлена у незалежній експертизі фінансової звітності приватних комерційних структур, особливо якщо врахувати, що здійснюється за рахунок самих господарюючих суб'єктів.

Основні завдання аудиторського контролю:

1. встановлення достовірності бухгалтерської та фінансової звітності;
2. контроль дотримання законодавства під час здійснення тих чи інших фінансових та господарських операцій;

3. Перевірка розрахунково-платіжної документації, податкових декларацій та інших фінансових зобов'язань економічних, що перевіряються суб'єктів.

Аудиторські служби можуть надавати супутні аудиту послуги: постановку та ведення бухгалтерського обліку; складання бухгалтерської звітності; аналіз та прогнозування фінансово-господарської діяльності; навчання працівників бухгалтерських служб та консультування у питаннях законодавства; опрацювання та реалізацію рекомендацій, одержаних від різних контролюючих органів.

Аудиторська перевірка може бути обов'язковою та ініціативною. Ініціативна перевірка здійснюється за бажанням самого економічного суб'єкта, а обов'язкова проводиться у встановленому порядку у всіх випадках, передбачених Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 01.08.2021

Всі організації, які мають організаційно-правову форму публічного акціонерного товариства, банківські та кредитні установи, позабюджетні фонди, які створюються за рахунок обов'язкових відрахувань, благодійні фонди, державні та муніципальні підприємства зобов'язані проходити обов'язкову аудиторську перевірку. Крім того, підприємства, установи та організації, діяльність яких перевищує критерії, встановлені чинним законодавством, також підлягають щорічній аудиторській перевірці. Виняток становлять державні та муніципальні підприємства.

На практиці можуть бути випадки щодо проведення обов'язкової аудиторської перевірки на вимогу державних органів, таких як прокуратури, казначейства, податкової служби.

У випадку, якщо юридична особа спробує ухилитися від проведення такої обов'язкової перевірки чи буде перешкоджати її проведенню, така діяльність з боку юридичної особи тягне обкладанням штрафом за рішенням суду.

За чинним законодавством аудиторська перевірка може бути проведена сертифікованою особою, яка пройшла держану атестація, зареєстрована та функціонує як підприємець – аудитор, так і аудиторські фірми будь-якої організаційно-правової форми.

2.2. Економічний та соціальний профіль Петриківської селищної ради

Петриківська селищна рада є органом місцевого самоврядування, який утворився у 2020 році та до складу якого увійшли території Петриківської, Єлизаветівської, Іванівської, Курилівської, Лобойківської, Хутірської, Чаплинської та Шульгівської територіальних громад (далі – Територіальна громада).

Територія громади розміщена в межах Східно-Європейської платформи. Громада межує із територіями Могилівської, Китайгородської, Слобожанської, Обухівської територіальних громад Дніпровського району та межує з Кам'янським районом Дніпропетровської області. Площа громади дорівнює 852,3 кв.кілометрів.

Територія Петриківської громади розташована в Дніпровському районі, адміністративним центром територіальної громади є селище міського типу Петриківка, яке розташоване на лівому березі річки Дніпро за 64 км на північ від обласного центру міста Дніпропетровська. Через ТГ тече річка Оріль, яка має притоку - Чаплинку. Селище Петриківка розташоване в степовій зоні на берегах річки Чаплинки. За характером рельєфу місцевість – хвиляста рівнина.

Петриківська селищна рада - повноважний представник Петриківської територіальної громади, жителі якої зареєстровані та постійно проживають в населених пунктах: село Гречане, село Єлизаветівка, село Іванівка, село Клешнівка, село Кулішеве, село Куліші, селище міського типу Курилівка,

село Лобойківка, село Мала Петриківка, селище міського типу Петриківка, село Плавещина, село Радісне, село Сорочине, село Сотницьке, село Судівка, село Улянівка, село Хутірське, село Чаплинка, село Шульгівка.

Чисельність населення територіальної громади складає 24879 громадян, з них міське населення - 7290 громадян, сільське населення - 17589 громадян.

Екологічні та ландшафтні цінності громади сприяють розвитку у ній туристичних функцій. Петриківська селищна рада характеризується як екологічно чиста громада, зі стабільним економічним розвитком, сталим добробутом та правопорядком.

Для забезпечення доступності надання соціальних послуг та підвищення рівня життєвих стандартів Петриківська територіальна громада робить усе щоб не допустити скорочення потенціалу соціальної інфраструктури та здійснити ремонти будівель установ та закладів освіти, охорони здоров'я та культури, покращити стан дорожнього покриття доріг комунальної власності, реконструювати та капітально відремонтувати вуличне освітлення населених пунктів.

Сьогодні Петриківська громада відома далеко за межами області і навіть країни в першу чергу завдяки тому, що міжнародне визнання отримав неповторний петриківський розпис. Петриківку називають перлиною Дніпропетровської області, це широко відомий осередок народного мистецтва, декоративного розпису. Це громада, яка культивує унікальну в глобальному масштабі традицію Петриківського розпису, символу Дніпропетровщини та українства. Петриківський розпис – це характерний стиль етнічного малярства. Петриківка відома у світі своїм народним мистецтвом декоративного оздоблення полотен квітковими візерунками та зображеннями тварин. У 2013 році мистецтво декоративного живопису було включено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

На території Петриківської громади стрімко розвивається сільський «зелений» туризм. Сьогодні до переліку туристичних закладів входять 7 діючих сільських «зелених» садиб. Ведеться робота по затвердженню туристичних маршрутів. Щороку у Петриківці проводиться один з найбільших в Україні етнофестиваль-ярмарок "Петриківський дивоцвіт". Петриківський музей етнографії, побуту та народно-прикладного мистецтва віднесено до переліку Туристичних магнітів України, його відвідують гості з десятків країн. З метою забезпечення розвитку зеленого туризму та підвищення інтересів відвідувачів постійно організовуються виставки петриківського розпису як діючі так і пересувні. Виставки петриківського розпису славлять Петриківський край у чисельних країнах світу. Також у громаді добре розвинутий агропромисловий сектор, що відіграє значну роль у формуванні місцевого бюджету.

У структурі сільськогосподарського виробництва домінує рослинництво та тваринництво. Основним завданням аграрної політики у Петриківській громаді є забезпечення створення високоефективного, конкурентоспроможного агропромислового комплексу, який здатний конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також створення оптимальних умов для забезпечення сприятливого життєвого середовища у сільській місцевості.

З метою забезпечення надання якісних та доступних соціальних послуг та підвищення якості життя населення громади Петриківська територіальна громада провадить заходи, які направлені на недопущення скорочення потенціалу соціальної інфраструктури, регулярно проводить контроль та за необхідності здійснює ремонти будівель установ освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та культури, покращує стан дорожнього покриття доріг комунальної власності, здійснює благоустрій населених пунктів громади, реконструює та капітально ремонтує вуличне освітлення населених пунктів.

Таблиця 2.1.

SWOT-аналіз

STRANGTHS - Сильні сторони	WEAKNESSES - Слабкі сторони
Вигідне економіко-географічне положення – близькість (рівно віддаленість) від обласного центру м. Дніпра та районного центру (близько 50 км.)	Не проведена інвентаризація земельних ділянок громади.
Ефективне і активне управління	Відсутність планів просторового планування територій для всієї громади
Комунікація з мешканцями	Зношеність дорожнього покриття та невідповідність нормативам технічних параметрів
Досвід співпраці з міжнародними партнерами	Відтік трудових ресурсів до міст
Добре розвинута туристична галузь	Відсутність транспортної інфраструктури
Велика кількість сільськогосподарських угідь майже 63 %	
Сформована система охорони здоров'я, середньої та дошкільної освіти, соціального захисту.	
Наявність комунального підприємства, яке надає послуги з водопостачання, водовідведенню, вивозу ТПВ та благоустрою.	
Наявність централізованого водопостачання в 4х населених пунктах громади	
Наявність на території громади Професійно-технічного училища № 79 для підготовки фахівців сільського господарства, робітничих професій та ресторанного господарства	
Наявність ЦНАП, який надає близько 170 видів адміністративних послуг.	
Наявність на території громади автозаправочних станцій	
OPPORTUNITIES - Можливості	THREATS - Загрози
Можливості підвищення кваліфікації працівників	Відсутність необхідних реформ в сфері регіонального розвитку
Подальший процес децентралізації і консолідації громад	Вплив великих власників сільських господарств на адміністрацію району
Отримання авторських прав громадою на уніфікований бренд Петриківський Розпис	Відтік співробітників на конкурентні робочі місця
Інтеграція системи управління громадою з системою стратегічного планування	Подальша недостатня державна допомога в сфері інфраструктурної підтримки адміністрації
	Передача без фінансового забезпечення подальших завдань від районної адміністрації
	Прискорення економічного розвитку ТГ-конкурентів
	Значні масштаби трудової міграції, передусім нелегальної
	Збереження ознак гендерної нерівності у соціально-трудовій , політичній сферах, сімейному житті
	Поширення соціального сирітства, дитячої безпритульності та бездоглядності
	Відсутність природнього приросту населення
	Погіршення здоров'я нації

Громада має потенціал для розвитку у сфері туризму, торгівлі, послуг та сільського господарства.. Петриківська селищна рада - сільськогосподарська територіальна громада, де основними газузами є

рослинництво (виробництво зерна, соняшнику, овочів і т.д.), тваринництво (виробництво м'яса та птиці), переробка (виробництво масла рослинного, борошна, круп). Виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції займаються 12 агропромислових підприємств, найбільші з яких ТОВ "Тепличний комбінат Дніпровський", ПрАТ "Оріль-Лідер", ПАТ "Петриківський рибгосп" та інші, а також на території громади є 72 фермерських господарств, які відіграють значну роль у розвитку аграрного виробництва. На території громади функціонує 11 олійниць, 4 млини, 2 консервних та ковбасних цехи, молокозавод.

Проблемою громади є дуже низька соціальна активність молоді, яка фактично не бере участі у прийнятті рішень стосовно громади – не приходить на збори, не висловлює своїх думок, ухиляється від участі в опитуваннях. Для активізації молоді, залучення її до громадської діяльності, у 2020 році створено Молодіжну раду Петриківської селищної ради, яка є консультативно-дорадчим органом і метою якої є консолідація та активізація діяльності молоді.

Останніми роками населення дещо активізувалося. На території громади налічується 26 громадських організацій, які сприяють соціально-економічному та культурному розвитку громади

Через Управління ЦНАП Петриківської селищної ради надаються такі адміністративні послуги : реєстрація/зняття з реєстрації місця проживання особи, паспортні послуги, адміністративні послуги у сфері реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, адміністративні послуги у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, надання відомостей з Державного земельного кадастру, земельні питання, інші питання місцевого значення (благоустрій, житло, містобудування).

У Петриківській селищній раді з метою підтримки місцевого економічного розвитку розроблена Програма соціально – економічного та культурного розвитку Петриківської селищної ради на 2022 рік. Створена в ТГ комісія з питань соціально-економічного розвитку, фінансів, бюджету та

підприємництва Петриківської селищної ради. Проводяться спільні засідання, семінари, обговорення.

2.3. Здійснення контролю за виконанням місцевого бюджету у Петриківській селищній раді

Проведемо дослідження щодо здійснення контролю за виконанням місцевого бюджету у Петриківській селищній раді. Місцевий бюджет займає визначальне місце у функціонуванні відповідної території, розмір якого визначається органами місцевого самоврядування відповідно до потреб громади.

Відповідно до норм і положень Конституції, місцеві органи влади можуть самостійно визначати та затверджувати бюджети, встановлювати розміри місцевих податків і зборів згідно із законом. Відповідно основною метою контролю є контроль за цільовим використанням коштів, а також досягнення поставлених показників та економічної ефективності. Окрім того метою контролю є також проведення комплексної оцінки роботи органів місцевого самоврядування у фінансовій сфері, визначення їх спроможності забезпечувати життєдіяльність громади, ефективне використання фінансових ресурсів та пошук додаткових ресурсів для наповнення місцевого бюджету.

Проте проведення контролю на цій ділянці не завжди свідчить про те, що повноваження органів місцевого самоврядування здійснюються ефективно. Результати ревізій свідчать про те, що є недоліки під час формування та виконання бюджетів спостерігається порушення фінансової дисципліни та інші проблеми у забезпеченні життєдіяльності територій.

Розглянемо виконання бюджету Петриківської селищної територіальної громади за 2021 рік.

Доходи загального фонду бюджету Петриківської селищної територіальної громади наведено на рис. 2.1

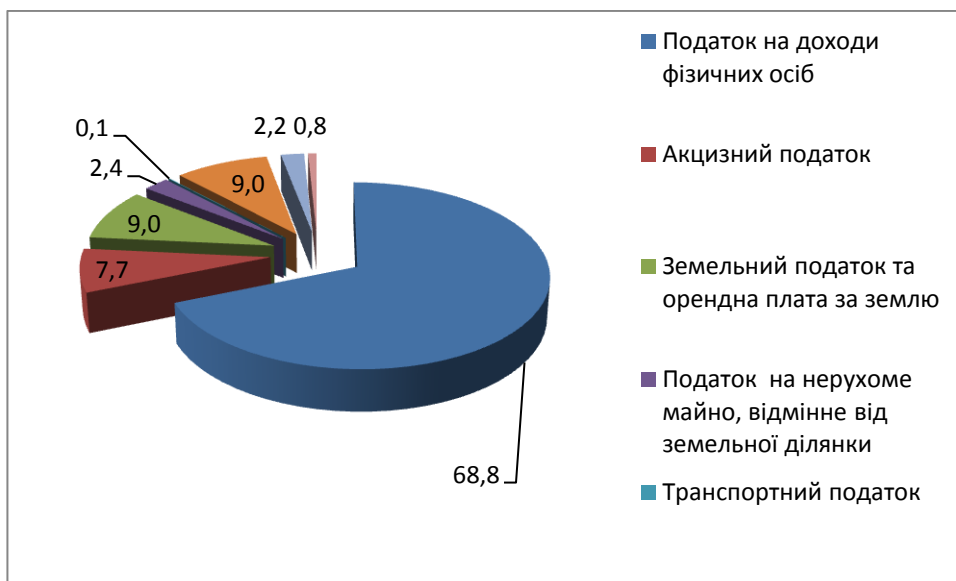

Рис. 2.1. Доходи загального фонду бюджету Петриківської селищної територіальної громади

На території Петриківської селищної ради наступні місцеві податки та збори:

- податок на майно, в тому числі:
 - а) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
 - б) транспортний податок;
 - в) плата за землю;
- туристичний збір;
- єдиний податок.

Видатки загального фонду бюджету Петриківської селищної територіальної громади за I півріччя 2021 року виконано в обсязі 102590,0 тис. грн., при уточненому плані 120339,4 тис. грн., що становить – 85,3 відсотків до уточненого плану.

Рис. 2.2. Видатки на соціально-культурну сферу Петриківської селищної територіальної громади

На соціально-захищені видатки спрямовано 97881,2 тис. грн, що становить 95,4 % загального обсягу видатків загального фонду селищного бюджету, на заробітну плату з нарахуванням 80081,5 тис. грн. (78,1 %), на харчування 1347,4 тис. грн. (1,3 %), на оплату комунальних послуг та енергоносіїв 10802,8 тис. грн. (10,5 %), на соціальне забезпечення 646,3 тис. грн (0,6 %), на охорону здоров'я 5003,2 тис. грн. (4,8 %).

У Петриківській селищній раді створено місцевий фінансовий орган – Фінансове управління Петриківської селищної ради, яке утворилося згідно із чинним законодавством є виконавчим органом та підпорядковується Голові Петриківської селищної ради, є підзвітним та підконтрольним, а з питань реалізації бюджетної політики на території Петриківської територіальної громади Міністерству фінансів України та Департаменту фінансів Дніпропетровської обласної державної адміністрації в межах чинного законодавства.

Дане управління є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в органах Державної казначейської служби, печатку.

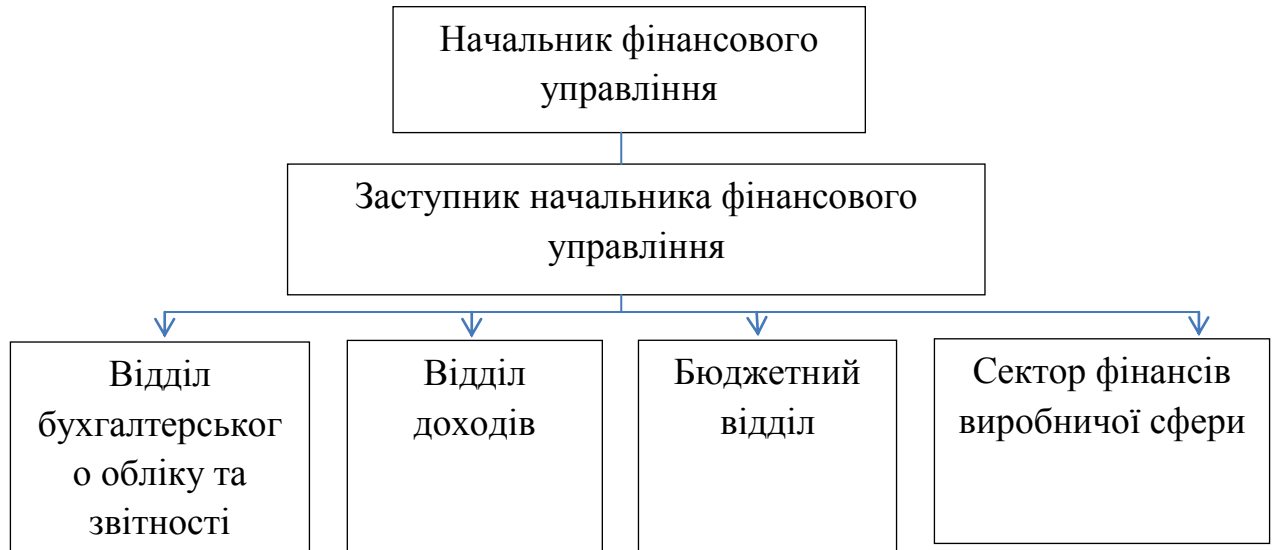

Рис. 2.3. Структура фінансового управління Петриківської селищної ради

Основними завданнями даного органу є:

- забезпечення реалізації державної бюджетної політики та території Петриківської селищної ради;
- складання розрахунків до проекту селищного бюджету і подання на розгляд виконкому та затвердження селищною радою;
- розробка на надання пропозицій з удосконалення фінансового забезпечення соціально-економічних заходів, які провадяться на території Петриківської громади;
- розробка та пропозиції з удосконалення методів фінансового і бюджетного планування та фінансування витрат;
- проведення регулярного контролю за дотриманням підприємствами, установами, організаціями вимог чинного законодавства щодо використання бюджетних коштів та коштів цільових фондів, утворених селищною радою.

Відповідно до поставлених завдань відділ фінансового управління:

- відповідає за розробку та доведення інструкції з підготовки бюджетних запитів до головних розпорядників;

- визначає терміни розробки бюджетних запитів та основний порядок його розробки;
- здійснює контроль за складаннями проекту бюджету селищної ради та проводить аналіз бюджетного запиту;
- розробляє баланс фінансових ресурсів Петриківської селищної ради, здійснює аналіз основних соціально-економічних показників розвитку громади, які враховує під час складання проекту бюджету громади;
- здійснює перевірку правильності складання та затвердження кошторисів, планів використання коштів організаціями, які фінансуються із селищного бюджету;
- проводить аналіз діяльності роботи бюджетних установ громади і надає пропозиції щодо їх удосконалення.

В результаті аналізу виявлено наступні проблемні питання:

- не завжди дотримуються вимоги Бюджетного кодексу щодо прогнозування та аналізу доходів;
- неналежне раціональне використання майна, яке належить до спільної власності територіальної громади;
- відсутність методики розрахунку і порядок використання плати за оренду майна; Програма (план) управління майном, порядок його відчуження
- недостатньо проводиться робота щодо вжиття заходів з мобілізації резервів наповнення дохідної частини бюджетів;
- не в повному обсязі використовується програмно-цільового методу під час розробки бюджетних програм.

Для вирішення окреслених проблем пропонуємо наступні заходи:

- на державному рівні усунення протиріч та прогалин чинного законодавства у сфері здійснення контролю;
- забезпечення вільного доступу до інформації щодо реалізації заходів контрольного характеру;

- консультаційна підтримка під час проведення контролю посадовими особами органів виконавчої влади.

На місцевому рівні:

- забезпечення дотримання правил ведення обліку державного майна, яке належить до спільної власності територіальної громади;
- дотримання вимоги Бюджетного кодексу при формуванні бюджету громади щодо прогнозування та аналізу доходів;
- проведення робота щодо вжиття заходів з мобілізації резервів з метою наповнення дохідної частини бюджетів;
- використання програмно-цільового методу під час розробки бюджетних програм.

Висновки до розділу 2

1. Система контролю в Україні здійснюється великою кількістю суб'єктів контролю державної влади. Але по суті спостерігається відсутність взаємоузгодженості дії контролюючих органів.

2. Повноважним представником Петриківської територіальної громади є Петриківська селищна рада. На території громади проживає 24879 громадян, з них міське населення - 7290 громадян, сільське населення - 17589 громадян.

Для забезпечення доступності надання соціальних послуг та підвищення рівня життя населення Петриківська територіальна громада впроваджує конкретні заходи з метою недопущення скорочення наявного потенціалу соціальної інфраструктури, регулярно здійснює ремонти будівель установ та закладів освіти, охорони здоров'я та культури, покращує стан дорожнього покриття доріг комунальної власності.

3. На основі проведеного SWOT-аналізу виявлено основні проблеми громади, а саме: низька соціальна активність молоді, яка фактично не бере

участі у прийнятті рішень стосовно громади – не приходить на збори, не висловлює своїх думок, ухиляється від участі в опитуваннях.

4. В результаті аналізу виявлено наступні проблемні питання:

- не завжди дотримуються вимоги Бюджетного кодексу щодо прогнозування та аналізу доходів;
- неналежне раціональне використання майна, яке належить до спільної власності територіальної громади;
- відсутність методики розрахунку і порядок використання плати за оренду майна; Програма (план) управління майном, порядок його відчуження
- недостатньо проводиться робота щодо вжиття заходів з мобілізації резервів наповнення дохідної частини бюджетів;
- не в повному обсязі використовується програмно-цільового методу під час розробки бюджетних програм.

5. Для вирішення окреслених проблем пропонуємо наступні заходи:

- на державному рівні усунення протиріч та прогалин чинного законодавства у сфері здійснення контролю;
- забезпечення вільного доступу до інформації щодо реалізації заходів контрольного характеру;
- консультаційна підтримка під час проведення контролю посадовими особами органів виконавчої влади.

На місцевому рівні:

- забезпечення дотримання правил ведення обліку державного майна, яке належить до спільної власності територіальної громади;
- дотримання вимоги Бюджетного кодексу при формуванні бюджету громади щодо прогнозування та аналізу доходів;
- проведення робота щодо вжиття заходів з мобілізації резервів з метою наповнення дохідної частини бюджетів;
- використання програмно-цільового методу під час розробки бюджетних програм.

РОЗДІЛ 3.

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

3.1. Оцінка, як невід’ємна частина моніторингу і контролю управлінської діяльності в державних органах та органах місцевого самоврядування

У теорії та практиці управління моніторинг та оцінка, як правило, вживаються разом, хоча це різні управлінські технології. Моніторинг та оцінка є частиною повного циклу управління і починаються при постановці цілей політики (стратегії, програми, проекту), проходять збір достовірних даних, відповідно до вироблених індикаторів; які аналізуються та використовуються при підготовці документів для осіб, що приймають рішення, і включаються до процесів прийняття рішення.

Моніторинг та оцінка - це процеси формулювання та за позовом відповідей на важливі питання щодо заходів політики, програм, процесів та продуктах дій. Ефективна оцінка дає інформацію, яка може використовуватися для прийняття більш якісних рішень, більш глибокого розуміння і виникнення нових ідей для дій.

Моніторинг – це процес регулярного виміру та аналізу найважливіших показників діяльності програми/проекту, причому дані збираються та систематизуються у такій формі, яка дозволяє керівнику приймати оперативні рішення щодо управління цією програмою/проектом. Він є однією з базових функцій системи керування.

При формуванні системи моніторингу визначаються його мета, об’єкт (що саме відстежується), періодичність, суб’єкт (хто саме відстежує), етапи

та методи. Головною метою моніторингу є виконання двох взаємопов'язаних функцій – спостереження та попередження. Спостереження провадиться з метою виявлення відповідності бажаному результату. І якщо є небажані наслідки або просто досягається результат, то керівник може запобігти виникненню небажаних наслідків.

Оцінка - вивчення та вимір фактичних результатів програм, проектів які завершені або знаходяться на стадії реалізації з метою їх удосконалення. Якщо моніторинг описує поточну ситуацію, то оцінка аналізує підсумки діяльності та надає рекомендації щодо її вдосконалення.

Оцінка програм - аналітичний інструмент або процедура, призначена для вимірювання прямих ефектів, результативності та довгострокових наслідків реалізації програм, галузевих політик, а також програм та проектів неурядового та комерційного секторів. Це експертиза програми, спрямована на аналіз її якості, виробленого нею ефекту та порівняння цих результатів із запланованими.

За своїм призначенням оцінка – це спосіб з'ясувати, наскільки успішна реалізована програма. При цьому критерії успішності програми можуть бути різними залежно від того, хто зацікавлений у проведенні оцінки, які результати хоче отримати замовник і як він буде їх використовувати. Оцінка спрямована на підвищення актуальності діяльності організації та досягнення результатів, оптимізацію використання ресурсів. Результати оцінки використовуються у процесах управління та прийняття рішень.

На підставі даних оцінок будується весь цикл планування, складання програм та бюджетів, здійснення та звітності. Оцінку зазвичай здійснюють незалежні цивільні, професійні організації. Оцінка може провадитись на початок реалізації програми чи проекту (попередня). У зв'язку з тим, що вартість помилки програми – досить висока, проводять попередню оцінку ситуації. Оцінка, що провадиться в ході реалізації програми або проекту - проміжна та служить для розуміння того, наскільки правильно рухається програма і якому вигляді вже зараз є результат.

Моніторинг якості публічного управління проводиться як на регіональному, так і на національному рівні в кожній конкретній країні, так і на наднаціональному рівні різними міжнародними організаціями.

Таблиця 3.1

Показники якості державного управління, розраховані міжнародними організаціями

Інтегральний показник державного управління	Всесвітній банк	Оцінка якості здійснюється на основі 6 індексів за такими параметрами державного управління: право голосу та підзвітність; політична стабільність та відсутність насильства; ефективність уряду; якість законодавства; верховенство закону та контроль корупції
Показник оцінки якості цілей та прогресу реформ у державі	Організація економічної співпраці та розвитку (ОЕСР)	Оцінка ефективності здійснюється на основі дослідження якості адміністрування за такими блоками: державна служба, управління розробкою та реалізацією політики, управління державними витратами, контроль за міжнародними фінансовими операціями, зовнішній аудит, державні закупівлі.
Інвестиційний рейтинг	Міжнародні рейтингові агенції Standard and Poor's, Moody's, інвестиційне агентство Fitch і ін.	Рейтингова оцінка країні дається на основі аналізу основних національних макро- та мікро економічних показників
Індекс розвитку людського потенціалу	Комітет розвитку ООН	Оцінка якості життя населення на основі визначення індексів за такими показниками: ВВП на душу населення, очікувана тривалість життя, рівень освіти населення.
Індекс економічної свободи	Фонд Спадщини (Heritage Foundation) спільно з Уолл Стріт (Wall Street)	Визначення якості держуправління на основі 50 характеристик, об'єднаних у 10 факторів економічної свободи: торгова політика, фіскальна політика, державна інтервенція в економіку, монетарна політика, іноземні інвестиції та потоки капіталу, банківська сфера, зарплати та ціни, майнові права, державне регулювання, чорний ринок.
Індекс глобальної конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	Оцінка якості державної політики щодо кількох груп факторів: базових, що підвищують ефективність та інноваційних

При цьому в міжнародній практиці використовується низка інтегральних показників, що відображають певні аспекти державного управління. Основні показники наведено у таблиці 3.1.

Інтегральний показник державного управління (Governance Research Indicator Country Snapshot) GRICS) є найбільш вживаним показником у світовій практиці оцінки якості національного управління, який був запропонований до використання у 1990-х років XX ст. Даний показник був запропонований Світовим банком із періодичністю використання один раз на два роки.

Інтегральний показник GRICS дає можливість оцінити ефективність управління із використання шести індексів, які відображають шість основних параметрів державного адміністрування. Ці параметри були виділені на основі загального визначення, згідно з яким державне управління розуміється як сукупність традицій та інституційних утворень, за допомогою яких органи влади керують країною [25].

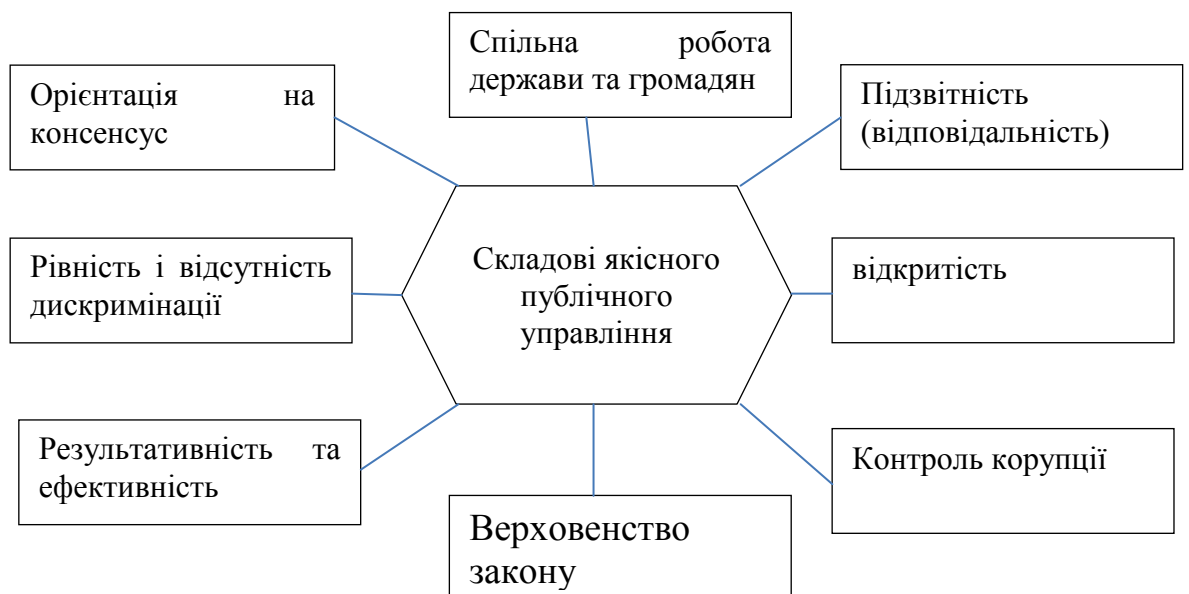

Рис. 3.1. Складові якісного публічного управління за методикою GRICS

Дані параметри включають:

- 1) процеси вибору, контролю та заміни уряду;
- 2) здатність уряду формулювати та проводити політику;

3) повага громадян та держави до інститутів, що керують соціальним та економічним взаємодією у суспільстві.

Відповідно до даних характеристик державного управління, показник GRICS включає наступні індекси (Рис. 3.1.):

1. Право голосу та підзвітність (Voice and Accountability) – індекс включає показники, що вимірюють різні аспекти політичних процесів, громадянських свобод і політичних прав. Показники цієї категорії вимірюють ступінь можливості участі громадян у виборі уряду. Показник ступеня незалежності преси теж належить до цієї групи.

2. Політична стабільність та відсутність насильства (Political Stability and Absence of Violence) – індекс включає групу показників, що вимірюють ймовірність дестабілізації уряду та вимушеної відставки внаслідок застосування насильства (включаючи тероризм та насильство всередині країни). Цей індекс відображає, наскільки якість державного управління може викликати необхідність різких змін, зміну політичного курсу, а також підриває можливість мирних виборів уряду громадянами.

3. Ефективність уряду (Government Effectiveness) - якість державних послуг, якість бюрократії, компетенцію держслужбовців, рівень незалежності держслужби від політичного тиску, рівень довіри до політики, що проводиться урядом.

4. Якість законодавства (Regulatory Quality) – значення індексу пов'язане з політикою, що проводиться. За допомогою нього вимірюються суперечливі ринковій економіці заходи, такі як контроль рівня цін, неадекватний контроль банків, надмірне регулювання міжнародної торгівлі та розвитку бізнесу.

5. Верховенство закону (Rule of Law) –вимірює рівень довіри громадян до законів суспільства, і прихильність до виконання цих законів. Він включає показники відносин громадян до злочину, ефективності та передбачуваності законодавчої системи, прихильності до контрактної системи.

6. Контроль корупції (Control of Corruption) –відображає сприйняття корупції у суспільстві.

В індексі враховуються різні сторони явища, починаючи від частоти «додаткову оплату за те, щоб робота була зроблена» до впливу корупції на розвиток бізнесу, а також існування «великої корупції» на високому політичному рівні та участі еліт у корупції. Нині GRICS є поширеною міжнародною методикою оцінки якості державного управління.

Методології оцінки ефективності державного управління дають змогу зіставлення у сфері публічного управління як на території України так і за її межами. Для комплексної оцінки якості управління у конкретній країні використовуються національні підходи.

3.2. Удосконалення техніки управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування

Нині в умовах адміністративної реформи велику увагу приділено визначенню оцінки якості державного управління на різних рівнях (державному, регіональному, місцевому). Необхідність помітної активізації та підвищення цілеспрямованості зростання рівня соціально економічного розвитку в умовах обмежених ресурсів зумовлює необхідність розробки відповідних методик і технологій оцінки якості послуг як на державному так і на місцевому рівня та відповідно впровадження інструментів відстеження ефективності роботи органів публічної влади.

Моніторинг ефективності роботи регіональних органів влади проводиться як державними органами влади, так і зовнішніми по відношенню до державної системи інститутами – рейтинговими агентствами, різними міжнародними та некомерційними організаціями.

При цьому з метою проведення моніторингу використовуються різні методології, які в загальному вигляді можна систематизувати в дві групи: інтегральні підходи (побудовані на комплексній оцінці основних параметрів, що відображають розвиток території) та галузеві методики (відображають стан окремих параметрів регіону) [26].

До групи методологій моніторингу якості регіонального управління, які використовуються недержавними організаціями відносять наступні рейтинги:

- 1) конкурентоспроможності регіону (Всесвітній економічний форум),
- 2) інвестиційна привабливість;
- 3) рейтинг за індексом розвитку людського потенціалу (ООН).

Так, рейтинг конкурентоспроможності регіонів будується на аналізі комплексу параметрів, які впливають на продуктивність регіональної економіки та економічний розвиток регіону. У рамках рейтингу розраховуються два індекси: поточна та перспективна конкурентоспроможності регіону. Перший оцінює конкурентоспроможність території на даний проміжок часу, а другий – через п'ять років [26].

Поточна конкурентоспроможність, включає оцінку операційної діяльності компаній та якість національного бізнес-середовища. Перспективна конкурентоспроможність визначається трьома елементами: рівнем використання нових технологій в економіці, якістю державних та громадських інститутів, станом макроекономічної середовища.

З метою обчислення остаточних значень індексів відповідні елементи беруться з певними ваговими коефіцієнтами залежно від їх важливості. Результати розрахунку індексів дозволяють визначити досягнення та вузькі місця у розвитку регіону, можуть бути використані для виявлення можливостей прискорення їх економічного розвитку, розробки стратегій розвитку, позиціонування регіонів у міжнародному та національному масштабах, а також формування державної та регіональної політики.

Методологія рейтингу кредитоспроможності будується на основі агрегування кількісних показників виконання бюджетів та параметрів економічного розвитку. Методика рейтингової оцінки дозволяє провести порівняння регіонів та муніципалітетів щодо можливості виконувати свої боргові зобов'язання.

Кредитний рейтинг регіону/території – комплексна оцінка здатності регіональних органів влади та місцевого самоврядування до повного та своєчасного виконання боргових зобов'язань з обслуговування та погашення позик з урахуванням прогнозу можливих змін економічного середовища та соціально-політичної ситуації.

Методика ґрунтується на використанні об'єктивних та суб'єктивних параметрів кредитоспроможності, і навіть прогнозів їх зміни. Об'єктивні параметри кредитоспроможності регіону або муніципалітету трактуються як наявність у нього фінансових ресурсів для погашення поточного або майбутнього боргу, регулярність надходження грошових коштів на рахунки позичальника з урахуванням характеру загальної фінансово-економічної ситуації, що впливає на регулярність поповнення фінансових ресурсів регіону в перспективі.

До основних параметрів відносять стійкість бюджетної системи та фінансово-економічна ситуація в регіоні, а також динаміка фінансово-економічного розвитку.

Суб'єктивні параметри конкурентоспроможності допомагають визначити рівень та стан державного управління в регіоні, а також визначають соціально-політичну ситуацію. До даних параметрів відносять: стабільність регіональних (муніципальних) цінностей, сприятливі підприємницькі умови у регіоні, кредитна історія держави.

Значення рейтингу полягає в тому, що в результаті визначення параметрів отримується інформація, яка забезпечує прозорість та сприятиме забезпеченню формування сприятливих умов для розвитку та залучення інвестицій.

Говорячи про місцевий рівень, зазначимо, що нині відсутня єдина система оцінки якості місцевого самоврядування, яка перебуває у стадії формування. Нині моніторинг ефективності роботи органів місцевого самоврядування проводиться на основні оцінки якості управління місцевими фінансами з боку структурних підрозділів регіональних адміністрацій, які відповідальні за проведення фінансової політики.

На регіональному рівні практикується використання наступних галузевих методик оцінки ефективності роботи місцевого самоврядування:

- 1) рейтинг місцевого соціально-економічного розвитку;
- 2) рейтинг за рівнем економічного потенціалу;
- 3) рейтинг муніципальних утворень, найбільш сприятливих для розвитку малого та середнього бізнесу [26].

Формування єдиної системи оцінки результативності роботи органів місцевого самоврядування повинно дозволити визначати реальну спроможність місцевої влади. Слід зазначити, що велика кількість показників відносяться до групи індикаторів, які характеризують соціально-економічний розвиток території та корелюють з показниками ефективності роботи органів державної та регіональної влади. Даний взаємозв'язок обумовлений тим, що значення зведених соціально-економічних показників регіону визначається значеннями агрегованих індикаторів муніципальних утворень, які знаходяться на його території.

На основі узагальнення звітів про результати річної роботи місцевого самоврядування, на регіональному рівні практикується використання наступних галузевих методик оцінки ефективності роботи муніципалітеті.

Враховуючи вищевикладене пропонуємо для проведення моніторингу управлінської діяльності орачів місцевого самоврядування використовувати такі шість основних сфер, які характеризують «організаційно-функціональний потенціал, стан внутрішньої організації управлінських процедур та їхню спроможність виконувати владно-управлінські повноваження і вимоги законодавства, забезпечувати реалізацію прав і

свобод громадян і своєчасно та в повній мірі дотримуватися вимог і завдань, встановлених чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами» [25].

Рис. 3.2. Сфери діяльності органів місцевого самоврядування, які підлягають моніторингу

Пропонуємо проводити моніторинг управлінської діяльності органів місцевого самоврядування за наступними етапами:

1. вибір об'єктів моніторингу;
2. визначення інформаційних джерел, тобто визначити інформаційну систему, яка дозволяє збирати та передавати інформацію. Основна проблема - визначити мінімум і максимум необхідної інформації для кожного підрозділу, щоб уникнути інформаційного переповнення;
3. обробка отриманої інформації. В аналітичній системі надходить інформація обробляється для визначення того, якою мірою державний орган впорається з поставленими завданнями, які є проблеми та виклики, який

прогрес у досягненні цілей. Основна робота полягає у порівнянні поточних та заздалегідь заданих параметрів за стандартами виконання, часу виконання;

4. вибір та обґрунтування способів здійснення управлінського впливу на зміну параметрів об'єкту моніторингу.

Джерело даних для проведення моніторингу управлінської діяльності органів місцевого самоврядування наведено в Додатку А.

На основі отриманої інформації можна отримати такі індекси:

- Індекс регуляторної спроможності органу місцевої влади;
- Індекс якості організації дозволених процедур і видачі документів дозвільного характеру;
- Індекс якості управлінських процедур та надання адміністративних послуг
- Індекс сприяння підприємництву
- Індекс функціональної відкритості
- Індекс відкритості бюджетної політики
- Індекс якості програмування і забезпечення місцевого розвитку
- Індекс ефективності депутатського корпусу та постійних депутатських комісій місцевих рад.

Запропоновані індекси можна розрахувати за такою формулою:

$$I\phi = \frac{100\% \times Z_{ip}}{N_{ip}}, \text{ де} \quad (3.1)$$

$I\phi$ – величина функціонального індексу;

Z_{ip} – загальна кількість визначених зовнішніх показників(індикаторів), які обираються для проведення моніторингу і оцінки та прирівнюються до величини 100 %;

N_{ip} – кількість наявних (підтверджених у процесі моніторингу)зовнішніх показників(індикаторів).

Вважаємо, що запропонований підхід допоможе збудувати налагоджену систему оцінювання управлінської діяльності місцевих органів влади, в тому числі і Петриківської селищної ради.

Висновки до розділу 3

1. Моніторинг та оцінка є частиною повного циклу управління і починаються при постановці цілей політики (стратегії, програми, проекту), проходять збір достовірних даних, відповідно до вироблених індикаторів; які аналізуються та використовуються при підготовці документів для осіб, що приймають рішення, і включаються до процесів прийняття рішення. моніторинг описує поточну ситуацію, то оцінка аналізує підсумки діяльності та надає рекомендації щодо її вдосконалення.

2. Окреслено основні складові якісного публічного управління, серед яких: спільна робота держави та громадян; орієнтація на консенсус; рівність і відсутність дискримінації; результативність та ефективність; верховенство закону; контроль корупції; відкритість; підзвітність (відповідальність).

3. З метою оцінювання управлінської діяльності органів місцевого самоврядування запропоновано розраховувати наступні індекси: індекс регуляторної спроможності органу місцевої влади; індекс якості організації дозволених процедур і видачі документів дозвільного характеру; індекс якості управлінських процедур та надання адміністративних послуг; індекс сприяння підприємництву; індекс функціональної відкритості; індекс відкритості бюджетної політики; індекс якості програмування і забезпечення місцевого розвитку; індекс ефективності депутатського корпусу та постійних депутатських комісій місцевих рад.

ВИСНОВКИ

1. В ході дослідження розглянуто зміст дефініцій «контроль» та «моніторинг». Запропоновано під державним контролем розуміти перевірку та спостереження з метою аналізу наявних відхилень та збору управлінської інформації щодо діяльності публічних органів влади, розкриття причин відхилень, а також формування пропозицій щодо їх усунення та є специфічною функцією управлінського впливу на об'єкт державного управління. Констатовано, що державний контроль носить внутрішній характер, має внутрішньоуправлінську спрямованість, здійснюється самим органом для стабілізації його діяльності здійснення державного управління. Державний контроль також призначений для запобігання небажаним наслідкам управлінської діяльності, припинення негативних наслідків, виправлення допущених під час управління порушень

2. Під «моніторингом» запропоновано розуміти процес регулярного збору та аналізу інформації з метою спостереження та контролю над ходом розвитку будь-якого соціального явища чи процесу. Основними елементами моніторингу є: спостереження, аналіз, прогноз, оцінювання, розробка рекомендацій, визначення напрямів корегування заходів із виконання програми.

3. Встановлено, що контроль можна класифікувати за різними ознаками, серед яких запропоновано виділяти наступні: за видами (державний контроль, аудит та громадський контроль); за суб'єктами контрольної діяльності (відомчий та позавідомчий); за характером контрольних функцій та сфери їх застосування (правовий, економічний та виробничо-технічний); за часом здійснення (попередній, поточний та наступний); за джерелами перевірки (документальний та фактичний).

4. Основними принципами контролю визначено: законність поваги та дотримання прав та свобод людини і громадянина, принцип об'єктивності та

точності, безперервність, гнучкість контрольної системи, взаємозв'язок із плануванням, незалежності, результативність.

Основними принципами моніторингу у державному управлінні є: комплексність, системність оцінки результатів однорідність систематично досліджуваних об'єктів; адаптивність системи моніторингових індикаторів до існуючої в країні статистичної звітності; стандартизація оцінок моніторингу.

5. Дослідження проводилось на базі Петриківської селищної ради. Повноважним представником Петриківської територіальної громади є Петриківська селищна рада. На території громади проживає 24879 громадян, з них міське населення - 7290 громадян, сільське населення - 17589 громадян.

Для забезпечення доступності надання соціальних послуг та підвищення рівня життя населення Петриківська територіальна громада впроваджує конкретні заходи з метою недопущення скорочення наявного потенціалу соціальної інфраструктури, регулярно здійснює ремонти будівель установ та закладів освіти, охорони здоров'я та культури, покращує стан дорожнього покриття доріг комунальної власності.

3. На основі проведеного SWOT-аналізу виявлено основні проблеми громади, а саме: низька соціальна активність молоді, яка фактично не бере участі у прийнятті рішень стосовно громади – не приходить на збори, не висловлює своїх думок, ухиляється від участі в опитуваннях.

4. В результаті аналізу виявлено наступні проблемні питання: не завжди дотримуються вимоги Бюджетного кодексу щодо прогнозування та аналізу доходів; неналежне раціональне використання майна, яке належить до спільної власності територіальної громади; відсутність методики розрахунку і порядок використання плати за оренду майна; відсутність Програми (плану) управління майном, порядок його відчуження; недостатньо проводиться робота щодо вжиття заходів з мобілізації резервів наповнення дохідної частини бюджетів; не в повному обсязі використовується програмно-цільового методу під час розробки бюджетних програм.

5. Констатовано, що моніторинг та оцінка є частиною повного циклу управління і починаються при постановці цілей політики (стратегії, програми, проекту), проходить збір достовірних даних, відповідно до вироблених індикаторів, які аналізуються та використовуються при підготовці документів для осіб, що приймають рішення і включаються до процесів прийняття рішення. Моніторинг описує поточну ситуацію, а оцінка аналізує підсумки діяльності та надає рекомендації щодо її вдосконалення.

6. Окреслено основні складові якісного публічного управління, серед яких: спільна робота держави та громадян; орієнтація на консенсус; рівність і відсутність дискримінації; результативність та ефективність; верховенство закону; контроль корупції; відкритість; підзвітність (відповідальність).

У результаті проведеного дослідження запропоновано наступні напрями удосконалення моніторингу і контролю управлінської діяльності органів місцевого самоврядування.

1. З метою удосконалення контролю управлінської діяльності органів місцевого самоврядування запропоновано: забезпечення дотримання правил ведення обліку державного майна, яке належить до спільної власності територіальної громади; дотримання вимоги Бюджетного кодексу при формуванні бюджету громади щодо прогнозування та аналізу доходів; проведення роботи щодо вжиття заходів з мобілізації резервів з метою наповнення дохідної частини бюджетів; використання програмно-цільового методу під час розробки бюджетних програм.

2. З метою оцінки управлінської діяльності органів місцевого самоврядування запропоновано розраховувати наступні індекси: індекс регуляторної спроможності органу місцевої влади; індекс якості організації дозволених процедур і видачі документів дозвільного характеру; індекс якості управлінських процедур та надання адміністративних послуг; індекс сприяння підприємництву; індекс функціональної відкритості; індекс відкритості бюджетної політики; індекс якості програмування і забезпечення

місцевого розвитку; індекс ефективності депутатського корпусу та постійних депутатських комісій місцевих рад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова С.Є., Корбутяк В.І. Моніторинг дотримання принципів прозорості та відкритості у діяльності органів влади в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 10. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/36.pdf.
2. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Ф. Базась. – К. : МАУП, 2006. – 440 с.
3. Бакуменко В. Д., Усаченко Л.М., Червякова О.В. Теоретичні засади державного управління: навч. посіб; за заг. ред. Л. М. Усаченко. - К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2013. - 174 с.
4. Барабаш Н., Никонович М. Удосконалення системи державного фінансового контролю. Фінансовий контроль. 2009. № 3. С. 44 – 47.
5. Білокибильська Л.С. Шляхи вдосконалення методики аудиту ефективності з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Управління розвитком. 2010. № 2 (78). С. 32-34.
6. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: підручник / Ф.Ф. Бутинець, В.П. Бондар, Н.Г. Виговська, Н.І. Петренко ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 560 с.
7. Бюджетний кодекс України. URL: www.zakon.rada.gov.ua.
8. Вергейчик О. Здійснення контролю за виконанням місцевих бюджетів. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10volvmb.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10volvmb.pdf) .
9. Гошко А. Технологія системи соціального контролю діяльності органів місцевого самоврядування. К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 96с.
10. Даль В. Толковий словник. <http://slovardalja.net/>
11. Державний контроль: адміністративно-правовий режим. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17690.

12. Енциклопедичний словник з державного управління; уклад Ю.П. Сурмін [та ін]; за ред. Ю.В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2010. – 820с.
13. Желюк Л. Вдосконалення організаційного механізму аудиту ефективності використання бюджетних коштів. Економічний аналіз. 2008. № 3 (19). С. 101-104.
14. Індекс сприйняття корупції-2019. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>(дата звернення: 06.05.2020).
15. Індекс публічності місцевого самоврядування. URL: <https://publicityindex.org/> (дата звернення: 06.05.2020).
16. Кащишин М.А. Державний контроль за реалізацією органами місцевого самоврядування повноважень в Україні та зарубіжних країнах. Фінансове право. 2017. № 4. С. 93-98.
17. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки. — К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. - 510 с.
18. Коновалов Л. С. Теоретичні засади формування механізму державного аудиту ефективності публічних коштів. 2013. № 3 (43). С. 73—77.
19. Конституція України: прийнята Верховною Радою України від 28.06.1996 № 254/96-ВР. К.: Вища шк., 1996.-35 с.
20. Контроль менеджменту в сучасному державному управлінні: деякі порівняльні практики; відп. За вип.. Наврузов Ю.В.Д.: ДФ УАДУ, 1999.- 260с.
21. Крушельницька Т., Ралдугін Є. Деякі аспекти моніторингу діяльності органів державної влади щодо співпраці з інститутами громадянського суспільства в Україні. Вісник НАДУ. 2009. №1. С. 245-257.
22. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів .влади : навч. посіб . – К. : Макрос, 2011. – 200 с.

23. Макаров Г. В., Держалюк О.М., Каплан Ю.Б. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування межах нової системи територіальної організації влади в Україні; Національний інститут стратегічних досліджень. — К. :[б. в.], 2011. - С. 27.

24. Малик Я. До питання про взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні. Ефективність державного управління. 2015. Вип. 43. С. 295- 302.

25. Методика та інструментарій комплексного моніторингу та індикативної оцінки діяльності місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоврядування. [URL:http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-4-2.pdf](http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-4-2.pdf)

26. Моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування щодо створення умов для розвитку громадських організацій та органів самоорганізації населення. Аналітичний звіт за підсумками виконання проекту “Вплив місцевої влади на розвиток третього сектору” / В.І. Брудний, А.С. Крупник, О.С. Орловський. – Одеса: ХОББІТ ПЛЮС, 2008. – 152 с.

27. Носова С.С. Економічний контроль: сутність та форми здійснення: посіб. – М. : Економіка, 2009. – 176 с.

28. Оболонеський О., Обушна Н. Аудит, контроль і моніторинг у системі публічного управління. Ефективність державного управління. 2014. Вип. 41. С. 115-124

29. Ожегов С.І Тлумачний словник російської мови (27-е видання) (російська мова). – 736 с.

30. Оцінка впливу як спосіб удосконалення інструментів політики. Програма SIGMA. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2002. Вип. 31. – 75с.

31. Павлюк К. Оценка выполнения бюджетных программ: результативные показатели. Фінанси України. 2010.№ 5. С.70-77.

32. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

33. Поляк О. Моиторинг як інструмент якості управління органами місцевого самоврядування. Демократичне врядування. 2008. Вип.2. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik2/fail/Poljak.pdf.
34. Полякова І.М. Теоретичні аспекти аудиту ефективності використання бюджетних коштів. Управління розвитком. 2010. № 2 (78). С. 21-22.
35. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (із змінами) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page2>.
36. Про основні засади державного нагляду (контролю) сфері господарської діяльності: Закон України №877-V від 05.04.2007 р URL: [file:///C:/Users/98AF~1/AppData/Local/Temp/efdu_2014_41_14-1\(1\).pdf](file:///C:/Users/98AF~1/AppData/Local/Temp/efdu_2014_41_14-1(1).pdf).
37. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Законом України № 2258-VIII від 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
38. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 16.05.2008 № 279- VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
39. Про Рахункову палату: Закон України від 11.06.1996 № 315/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
40. Про Міністерство фінансів України: Положення КМУ № 375 від 20.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.
41. Положення про державну казначейську службу України № 215 від 15.04.2015р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>.
42. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
43. Про здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю: Постанова Кабінету

Міністрів України від 22 травня 2002 р. № 685. Офіційний вісник України. 2002 р. № 21, ст. 1047.

44. Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм: Постанова Кабінету міністрів України від 31.01.2007 № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF#Text>

45. Пухтинський М. Становлення механізму адміністративного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів. Вісник АПСВТ. 2018. № 1. С. 68-71.

46. Рейтинг прозорості інвестиційного сектору 100 найбільших міст. URL: <https://ti-ukraine.org/research/reitynh-prozorosti-investytsiinoho-sektoru-100-mist-ukrainy/> (дата звернення: 06.05.2020).

47. Романів Є.М., Гончарук С.М., Приймак С.В., Даниляк Л. Розвиток державного фінансового контролю в Україні : монографія; за заг. ред. проф. Романіва Є.М. – Львів : Простір - М, 2015. – 174 с

48. Сілецький Я.В. Трансформація зарубіжного досвіду оцінювання бюджетних програм. Фінанси, облік, банки. 2007. № 13. С. 86-91.

49. Сітало Л. Моніторинг управлінської діяльності в органах місцевого самоврядування. Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації: Матеріали 9-ї Наук.-практ. Інтернет-конф. – Дніпро, 20-21.11.2021: тези доповідей (Том 2). – Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, 2021. С. 79-80.

50. Стрельцов В.Ю. Інституціональна організація державного фінансового контролю на місцевому рівні. Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. – Д.ДРІДУ НАДУ, 2004. Вип 2 (16). С. 210-215.

51. Сухінін Д. Контроль в органах державної влади та органах місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. Державне управління та адміністрування. 2012. Вип. 3(14). С. 283-294.

52. Тлумачний словник термінів, пов'язаних із моніторингом та оцінкою ефективності. Проект ЄС “Підтримка у виконанні Угоди про партнерство та співробітництво (УПС)”. URL: www.psa.kiev.ua.

53. Цепенда В.М. Класифікація видів державного контролю. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 9. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/81.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А

Цілі, способи отримання інформаційних засобів щодо управлінської діяльності органів місцевого самоврядування

Джерело даних	Цілі, способи отримання інформаційних засобів
<p>Джерело 1. База місцевих нормативно-правових і організаційно-розпорядчих рішень та службових документів (розпоряджень голови місцевої державної адміністрації, рішень місцевої ради та її виконавчого органу, рішень місцевих дозвільних органів, офіційних планів і звітів про діяльність тощо).</p>	<p>Ціль 1. Моніторинг (відстеження) наявності і повноти рішень, прийнятих на виконання конкретних функціональних завдань (результатів) або постійного організаційного і матеріально-технічного забезпечення управлінських процесів і дій, обов'язковість яких встановлена для органів і посадових осіб місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування нормами чинного законодавства</p>
<p>Основні способи отримання даних письмовий запит щодо проведення громадської експертизи, процедуру подання якого і загальний порядок сприяння такій експертизі органами виконавчої влади визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 15.11.08 р. № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»</p>	
<p>Джерело 2. Створення місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (на виконання встановлених законодавчих вимог у конкретних сферах управлінської діяльності) спеціалізованих функціональних структур і підрозділів, громадських дорадчих органів, інформаційних ресурсів, відкритих баз даних тощо, спрямованих на забезпечення і вдосконалення та підвищення відкритості й прозорості виконання ними повноважень і завдань, покладених на них відповідно до закону</p>	<p>Ціль 2. Моніторинг (відстеження) фактичної наявності та конкретних кількісних і якісних характеристик результатів виконання органами і посадовими особами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування обов'язкових заходів відповідно до вимог чинного законодавства.</p>
<p>Основні способи отримання даних 1) письмові запити щодо проведення громадської експертизи; 2) письмові інформаційні запити щодо доступу до офіційних документів; 3) письмові інформаційні запити щодо надання письмової інформації про результати виконання заходів, обов'язковість яких встановлена законодавством; 4) безпосереднє звернення до створених на виконання законодавства структурних підрозділів (функціональних структур), оцінка відповідності їхніх функціональних кількісних і якісних характеристик встановленим вимогам 5) моніторинг наявності, повноти і відповідності встановленим вимогам створених інформаційних ресурсів, баз даних</p>	
<p>Джерело 3. Офіційні веб-сторінки місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, їхніх структурних підрозділів.</p>	<p>Ціль 3. Моніторинг (відстеження) тематичної структури, повноти наповнення і ведення відповідно до встановлених вимог.</p>

<p>Основні способи отримання даних :</p> <p>1) моніторинг (відстеження) офіційних веб-сторінок місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, відповідності їх структури, функціональних характеристик та інформаційного наповнення встановленим нормативно-правовим і нормативно-технічним вимогам.</p> <p>2) моніторинг (відстеження) дотримання встановлених законодавством процедур і вимог щодо:</p> <p>а) публічного планування управлінської діяльності, оприлюднення проектів рішень, документів та інформації;</p> <p>б) організації і проведення громадських обговорень і консультацій з громадськістю, розгляду і врахування громадських зауважень і пропозицій та розкриття і оприлюднення інформації про стан врахування громадської думки при доопрацюванні проектів рішень.</p>	
<p>Джерело 4. Процедури підготовки, оприлюднення, громадського обговорення проектів рішень, програм розвитку і місцевих бюджетів, розгляду і врахування наданих громадськістю зауважень і пропозицій, відстеження і оцінки результативності дії регуляторних рішень, виконання місцевих бюджетів і програм розвитку, а також взаємодії обраних представницьких органів (місцевих рад) з виборцями.</p>	<p>Ціль 4. Моніторинг (відстеження) і оцінка відповідності процедур залучення територіальних громад до управління, громадських обговорень, консультацій з громадськістю з питань місцевого значення встановленим вимогам (терміни, повнота інформації, ступінь відкритості управлінських процесів для участі громадськості в якості повноцінного суб'єкта управлінської діяльності).</p>
<p>Основні способи отримання даних</p> <p>1) письмові запити щодо проведення громадської експертизи;</p> <p>2) письмові інформаційні запити щодо доступу до офіційних документів;</p> <p>3) письмові інформаційні запити щодо надання письмової інформації про результати виконання заходів, обов'язковість яких встановлена законодавством;</p> <p>4) відстеження оприлюднення (опублікування) інформації і документів, наявності і повноти визначених умов участі громадськості у підготовці й доопрацюванні проектів рішень та у формуванні політики;</p> <p>5) опитування (анкетування) представників об'єднань громадян і юридичних осіб щодо визначення їхньої оцінки ступеню відкритості місцевої влади до взаємодії з громадськістю та оцінки ними існуючих умов для реалізації прав і свобод, взаємодії з депутатами місцевої ради, виявлення найбільш проблемних сфер, сегментів (зон) управлінської діяльності.</p>	
<p>Джерело 5. Процедури оцінки соціальних і економічних впливів підготовлених проектів регуляторних рішень (підготовки аналізу регуляторного впливу (АРВ)), прогнозування й усунення їхніх можливих негативних наслідків на місцевий розвиток</p>	<p>Ціль 5. Моніторинг (відстеження) відповідності структури і повноти підготовки аналізу регуляторного впливу встановленим вимогам.</p>
<p>Основні способи отримання даних:</p> <p>1) письмові запити щодо проведення громадської експертизи;</p> <p>2) письмові інформаційні запити щодо доступу до офіційних документів;</p> <p>3) письмові інформаційні запити щодо надання письмової інформації про результати виконання заходів, обов'язковість яких встановлена законодавством</p>	
<p>Джерело 6. Процедури оцінки результатів виконання місцевих програм та прийнятих регуляторних рішень</p>	<p>Ціль 6. Моніторинг відповідності процедур виконання програм розвитку, відстеження результативності прийнятих регуляторних рішень встановленим вимогам.</p>
<p>Основні способи отримання даних:</p>	

Основні способи отримання даних:

- 1) письмові запити щодо проведення громадської експертизи;
- 2) письмові інформаційні запити щодо доступу до офіційних документів;
- 3) письмові інформаційні запити щодо надання письмової інформації про результати виконання заходів, обов'язковість яких встановлена законодавством;
- 4) моніторинг (відстеження) дотримання встановлених законодавством процедур і вимог щодо:
 - а) підготовки і оприлюднення документально оформлених звітів, їх структури та інформаційного наповнення;
 - б) організації і проведення заходів для здійснення публічних звітів перед місцевою громадою і виборцями про виконання повноважень і функціональних обов'язків;